

Virksomhetsplan for Sande universitetsbarnehage. 2023 - 2027

1.0 Velkommen til Sande barnehage

s. 3 -4

2.0 Planverket

s. 5 - 7

3.0 Sola kommune

s. 8 - 9

4.0 Målsettinger

s. 10 - 14

4.1 Delmål 1: Ny organisasjonskultur

s. 15

4.2 Delmål 2: Nettverksbygging,

s. 16 -17

4.3 Delmål 3: Økonomi, innsparinger og kvalitativ drift. s. 18 - 19

4.4 Delmål 4: Prosjektarbeid; fra norrøn mytologi til morgendagens samfunn. s. 20 - 21

5.0 Organisasjonskultur

s. 22 – 23

6.0 Vår reise for å finne vår pedagogiske plattform

s. 24 - 26

6.1 Hva er særegent for Reggio Emilia filosofien?

s. 27 – 28

6.2 Hva handler Reggio Emilia filosofien om?

s. 29 - 32

6.3 De 3 lærerne

s. 33 - 37

6.4 Prosjektarbeid

s. 38 - 39

6.5 Menneske- og barnesyn

s. 40

6.6.0 Læringssyn

s. 41 - 42

6.6.1 Lyttende pedagogikk og dialog

s. 43 - 44

7.0 Dokumentasjon

s. 45 - 46

8.0 Lek og barnekultur

s. 47

9.0 Hvordan vi jobber med fagområdene

s. 48 -49

10.0 Kompetanseplan for personalet 2017 -21

s. 50 – 51

Vedlegg: Dikt av Loris Malaguzzi, Til norsk ved K. Carlsen og J.-E.

Sørenstuen

s. 52

Kilder

s. 53

Innhold

1.0 Velkommen til Sande barnehage

Vi er en sprudlende gjeng med ulike alder, kompetanser og erfaringer. Vi er alle samlet i Sande barnehage fordi vi har en kjærlighet til Reggio Emilia filosofien og et ønske om å videreføre den gode barndommen, skape en tenkende pedagogisk smie og utvikle Barnas Kaupang. Et pedagogisk senter som tiltrekker seg verdens pedagoger og som gir våre barn og de neste generasjoner de beste oppvekstvilkår.

Barnehagen ble rehabilitert innvendig i 2005, vi fikk nytt uteområde i 2013 og i 2022 var barnehagen 50 år, den eldste kommunale barnehagen i Sola kommune. Barnehagen fremstår i dag som en attraktiv barnehage med en forlokkende atmosfære og en herlig nærværkultur.

Ansatte

Virksomhetsleder

Fagutvikler

Nøtteliten

Hompetititten

Titelitue

Planens intensjon er å gi en samlet fremstilling av de planer, lover og forventninger som påvirker vår organisasjon, samtidig som vi vil vise hvordan vi tolker eksterne forventninger og presenterer dem som hovedaktiviteter for vår virksomhet i aktuell periode. Vi er en kompleks organisasjon og vi vil også informere om hvilken organisasjonskultur og pedagogisk retning vi tilstreber for å innfri ulike forventninger. Samfunnet er i kontinuerlig endring, og det overordnet målet er alltid å være i utvikling, samtidig som det kvalitative arbeidet forankres og styrkes. Vi vil av den grunn også si noe om hvilke kunnskaper vi trenger for å realisere våre mål i løpet av perioden 2023-2027.

Vi har hånd om barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag ved å ta sikte på at alle barn skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskapet i alle våre aktiviteter. Vi jobber for å sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet. Vi streber for at barnet ikke kommer i lojalitetskonflikt mellom hjemmet og barnehagen, og formålet med vårt arbeid er å skape et allsidig, variert og tilpasset innhold, både til enkeltbarnet og barnegruppen. Vi lar barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Vårt daglige arbeid med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse, kommunikasjon og språk ses i sammenheng og skal samlet sett tilby å gi barn en allsidige utvikling.

Vi er en kulturarena hvor barna er medskapere av egen kultur i en atmosfære preget av humor og glede. Vi skaper det fysiske miljøet slik at alle barn får muligheter til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter, og slik at leker og materiell er tilgjengelig for barna. Vårt fysiske miljø skal være trygt og utfordrende og gi barna allsidige bevegelseserfaringer. Vi sikrer relasjonen mellom barna i grupper, mellom barn og personalet og mellom personalet og foreldre. Vi gir næring til et inkluderende miljø der alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek. Vi styrker læringsfellesskap der barna forsker i egen og andres læring. Barnehagen vår stimulerer til vennskap og fellesskap. Vi vektlegger særlig sosial kompetanse, fordi vi erfarer at det er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre. Det handler om ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. (Inspirasjonskilde: Rammeplan for barnehagen).

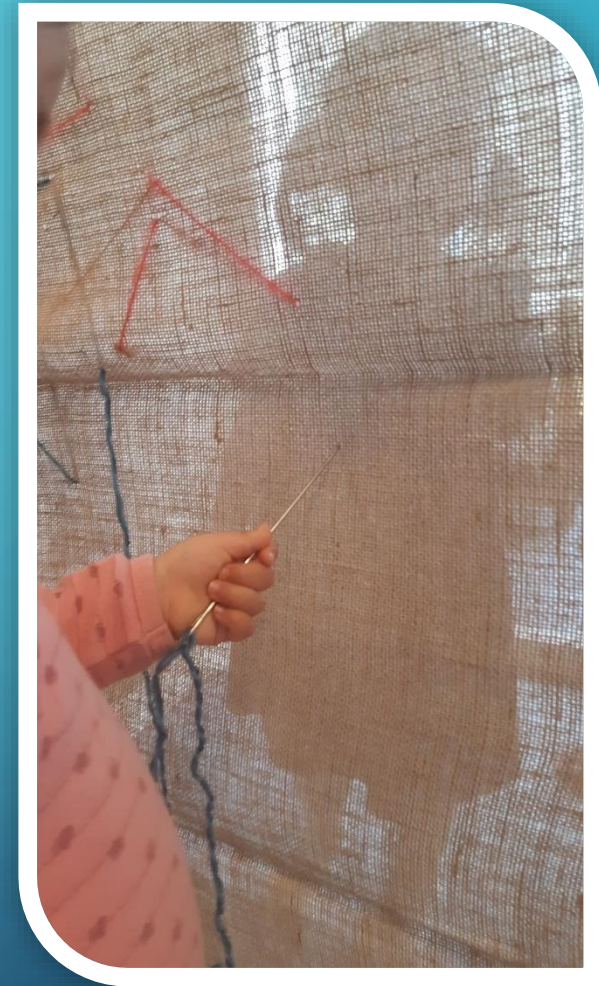

2.0 Planverket

Vår virksomhetsplan plassere seg mellom Rammeplan for barnehage, <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>, barnehageloven, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>), kommunens handlings- og økonomiplan, https://www.sola.kommune.no/_f/p1/ifdebbb12-8b7b-4d34-97f9-7c483275d3b9/handlings-og-okonomiplan-2018-2021-hoveddokument.pdf, den gode Sola barnehagen https://www.sola.kommune.no/_f/p1/ib1be3447-6477-45d8-94cd-cbd735c42751/kvalitetsplan-barnehage-2017-2021.pdf. og barnehagens årsplan, <https://www.sola.kommune.no/sande-barnehage/barnehagens-planer/arsplan/>.

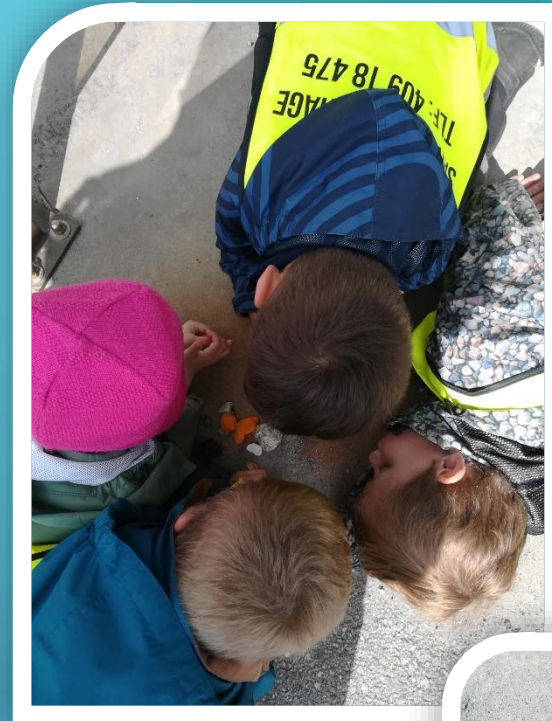
Med utgangspunkt i kommunedelplan oppvekst er det laget en plan for satsningsområdene for perioden 2023-2027 for barnehagene i kommune, det er en kvalitetsplan som peker på sentrale utfordringer i forhold til kvalitetsutvikling og konkrete tiltak som vil bidra til å nå vedtatte mål. Den gode Sola barnehagen handler om kvalitet, kompetanse, samarbeid med andre aktører, kvalitetsmodeller og faglig innhold. Kommuneplanen er styrende for all planlegging i Sola kommune. Formålet med planen er å vise langsiktige mål og strategier for utviklingen av Sola kommune og lokalsamfunnet.

Vi har en virksomhetsplan for å sikre en sammenheng mellom Stortingets og kommunens vedtatte mål, mellom kommunes- og våre planer og må og for å vise hvordan vår organisasjonskultur og praktisk yrketeori skal innfri de eksterne forventningene. Vår virksomhetsplan er et viktig grunnlag for utvikling, evaluering, kompetansebygging og grunnlag for søknader om midler for å nå våre mål. Vår virksomhetsplan beskriver det som er felles for hele barnehagen og er retningsgivende for hvordan vi tolker og utfører planen i den kvalitative barnehagehverdagen.

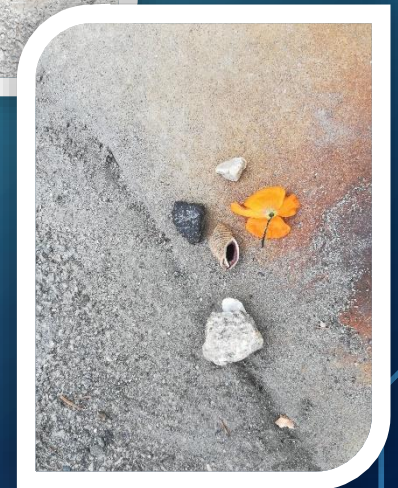

Prosjekt på Nøtteliten 2023.
Samarbeid om å sy.

- Vi jobber hele tiden for å være i et profesjonelt lærende fellesskap, jf. vår kompetanseplan og didaktisk modell i årsplanen. Inneværende planperiode skal vi rette vårt lærende fellesskap mot å utvikle vår kompetanse innad i barnehagen med de ressursene vi allerede har. Dette vil blant annet bli gjort gjennom fastsatte BUA og lederdager. Inspirasjon til dette arbeidet vil vi likevel også hente hos våre partnere både på Universitetet i Stavanger, men også fra Universitetet i Beograd.
- Vi arbeider kontinuerlig med å bevare og utvikle gode omsorgs-, leke og læringsmiljø for barnehagens barn og ansatte, jf. Reggio Emilia filosofien.
- Vi er en mangfoldsbarnehage som anser alle som ressurser. Vi tar avstand fra enfold. Vår organisasjonskultur, praksis og menneskesyn, jf. Reggio Emilia filosofien, gjenspeiler at alle mennesker har samme verdi.
- Vi anstrenger oss for å kontinuerlig forbedre vårt språkmiljø. Inneværende periode ønsker vi å fordype oss i kraften som finnes i det relasjonelle og legge til rette for at barn, ansatte og foresatte i større grad kan være en viktig bidragsyter i arbeidet med relasjoner, lek empati og samarbeid.

Lærende fellesskap. Kva har vi oppdaget her?

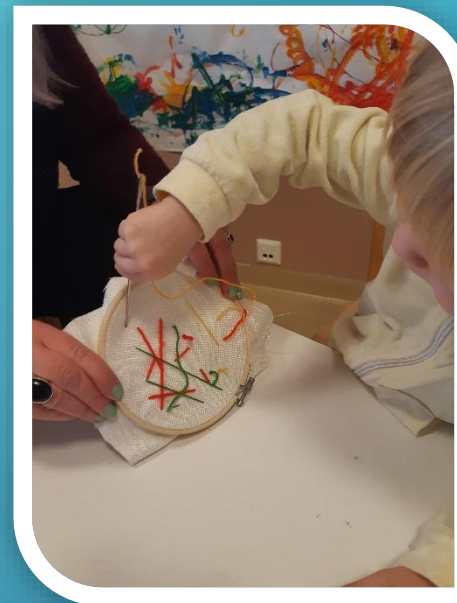

Den gode Sola barnehagens visjon: Nåtidens barnehage for fremtidens folk er bearbeidet og tolket til vår visjon i årsplanen: **Vi vil utfordre det velkjente og utforske det ukjente.** Dette begrunner vi med at vi må utfordre det velkjente for å bli kjent med nåtiden, og skal vi skape noe for fremtidens folk så må vi også utforske det ukjente.

Kommunes plan og nasjonale planer er vårt grunnlag for å utvikle barnehagen i ønsket retning i henhold til eksterne og interne krav, føringer og forventninger fra brukere, kommune og stat. Alle kommunale barnehager i Sola kommune er pålagt å utarbeide en planer, en årsplan som gjelder for et år og en virksomhetsplan som gjelder for fire år. I årsplanen finnes barnehagens visjon, satsningsområder, grunnleggende verdisyn og målsettinger, faktaopplysninger og informasjon om barnehager. Den gir også mer informasjon om hvordan vi arbeider og samarbeid med barn og foresatte. Vi legger også ut informasjon fra de enkelte avdelingene på <https://sola.direktebhg.no/?id=36>. Våre planer og ulike dokumenter fra avdelingene må alltid sees i sammenheng med nevnte styringsdokument.

I nasjonal plan er det foretatt tilpasninger slik at barnehage- og skolesystemene bygger på de samme verdiene og at fagområdene er likelydende. Det betyr at barnehagen er blitt en del av vårt utdanningssystem, og det fordrer at overgangen fra barnehage til skole skaper en sammenheng for barnet. Begrepet livslang læring er et viktig begrep og prinsipp som synliggjør at læring ikke lenger kun er knyttet skole. Sola kommune har vedtatt en plan for overgangen mellom barnehage og skole for inneværende periode, https://www.sola.kommune.no/_f/p1/if977f6bd-451f-42d7-a621-34ab67132127/overgang-mellom-barnehage-og-skole-2017-2020.pdf.

Vår virksomhetsplan gir et statisk bilde av de planlagte aktiviteten i aktuell periode. De viktigste mål og hovedprosesser vil ligge fast, samtidig vil det være nødvendig med en jevnlig oppfølging og justering av planen etter hvert som årene skrider fram. Planen revideres årlig og virksomhetsleder påser at barnehagen har de kompetanser, verktøy og materialer som trengs for å gjennomføre våre nasjonale og lokale oppgaver.

Kan de minste barna sy?
Klart de kan. Vi utfordrer og utforsker.

3.0 Sola kommune

Vi som jobber i Sande barnehage vet at Sola kommune alltid ønsker å nå litt lenger. Kommunes visjon og verdsett verifiserer det. Verdien driver oss frem mot visjonen, den gjør oss tydeligere og verdien hjelper oss å gjøre valg i hverdagen og er en viktig dimensjon når vi bygger vår organisasjonskultur. Kommunen er tydelig på at målet er en **samskapingkommune**, at vi skaper resultater i fellesskap mellom medarbeidere, politikere og innbyggere. Vi skal gjøre vårt beste for å veilede, bygge broer og skape nye muligheter. Vi ønsker å fremstå som dyktige medspillere eksternt både med borgere, frivillige organisasjoner, næringsliv, med andre kommuner og samfunnsaktører i verden. Kommune har vedtatt tre kjerneverdier: **raushet, mestring og mot.**

Å være raus omfavner at alle har et stort medansvar for å skape et godt arbeidsmiljø. Vi har lyst til å ha en arbeidsplass som både aksepterer, respekterer og inkluderer mennesket, mangfoldet og miljøet. Å være raus betinger at vi har en delekultur. Vi søker å være sammen med våre innbyggere, både i utvikling og i utøvelse av yrket. Vi vil hverandre vel. Å mestre handler om at vi bygger relasjoner og nettverk slik at vi lykkes med det vi holder på med. Vi utøver tillitbasert ledelse for å skape trygghet, åpenhet og arbeidsglede. Vi bidrar til at andre gjør det bra og vi vil være en støtte for innbyggere og omgivelsene i et bærekraftig perspektiv.

Mot det å nærme seg samfunnsutviklingen på en nysgjerrig og forskende på måte, slik at vi kan skape effekter på en måte som vi ikke har gjort før.

Ansvar for hverandre er kommunens visjonen. Det betyr at vi skal, gjennom kompetente medarbeidere, kunnskapsbaserte beslutninger, tverrfaglige samarbeid og samhandling ta vår del av ansvaret for borgerne, og særlig de yngste. Visjonen handler ikke kun om vår rolle. Sola skal være et lokalsamfunn som gjennomføres av at vi i fellesskap bidrar til å støtte hverandre som mennesker. Det betyr at hver enkelt borger har et selvstendig ansvar for eget liv og sine medmennesker. Alle kan bidra til fellesskapet på ulike måter. Dette er ensbetydende med samskaping og Reggio Emilia filosofien. Det innebærer et felles ansvar for samfunnsutviklingen og at mulighetene og løsningene skal komme hele kommune til gode. Vi skal sikre en bærekraftige utvikling for både dagens og kommende generasjoner. Visjonen er også et løfte om tidlig involvering og dialog for å sikre at våre felles ressurser forvaltes slik at vi sammen skaper nye muligheter og løsninger.

Med utgangspunkt i hovedutfordringene som defineres i kommunes planstrategi vil vi i inneværende periode gripe fatt i følgende hovedutfordringer:

- Vi skal styrke profesjonen sitt ansvar for å skape kvalitet og utvide kapasitetene.
- Vi skal utvikle og implementere samskaping som overordnet strategi.
- Vi skal skape tilhørighet gjennom deltakelse.
- Vi skal bidra til å bygge et bærekraftig samfunn.
- Vi skal jobbe for en økonomi som gir oss handlekraft.
- Vi skal være kreative og ta i bruk nye løsninger.

Barnehagens formål og intensjon er avhengig av flere faktorer. Den viktigste faktoren er våre ansatte med sine kunnskaper og kompetanser. Vår ambisjon er at vi skal inneha de kunnskaper og kompetanser som er nødvendige for å skape gode kvalitative ytelser for våre brukere og ansatte. Det er viktig at virksomhetsplanen også gjenspeiler til enhver tid den økonomiske situasjonen i kommunen.

Flere av de tiltakene som det vises til i denne planen vil generere kostnader, og av den grunn vil økonomi være en viktig faktor som blir tillagt vekt i vår interne styring. Vår kompetanseplan og organisasjonskultur viser at nærværet skal styrkes, og det er også vår største interne mulighet til å erverve et økonomisk handlingsrom, samtidig som vi også øker kvaliteten på vårt arbeid. Vi vil gjøre vårt aller beste for å være en god demokratioppdrager og en viktig bidragsyter i samfunnsutviklingen.

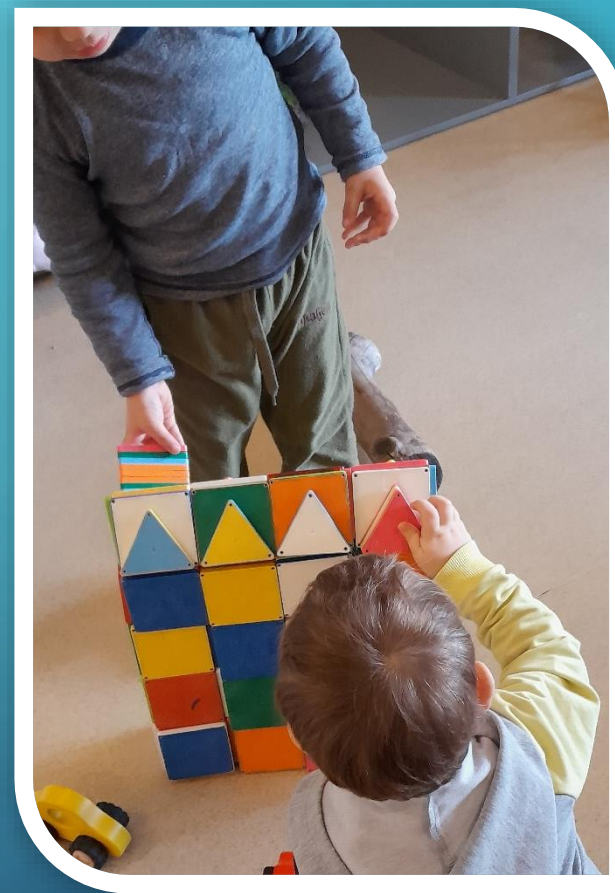
Samarbeid mellom Universitetet i Stavanger og Sande universitetsbarnehage.

4.0 Målsettinger

Vi lever i en tid der pedagogikkens etiske og politiske sider, og drøftingen av dem alt for ofte forsømmes. Tanken om et pedagogisk tilbud til alle barn, også de minste, som et fellesprosjekt til et demokratisk samfunn, og tanken om at skoler og barnehager er en naturlig del av et samfunn med mennesker som tar ansvar for alle barna i dette samfunnet, blir stadig mer fortrent til fordel for en annen tankegang. Undervisning og læring betraktes i stadig større grad som en vare på linje med andre varer, og bildet av barnehagen og skolen som et forum eller en offentlig arena byttes med bildet av virksomheten som konkurrerer i et marked om å selge sine produkter eller hvordan den enkelte skole skårer på PISA rankingen. **Vårt mål er ikke at barn skal få gode karakterer på skolen. Vårt mål er at barna skal bli en god karakter hele livet ut.**

Barnehageprofesjonen sin kompleksitet har økt med samfunnet sine forventninger og det er mange aktører som ønsker å mene noe om hva barn må lære i løpet av sin barnehage karriere. Vår barnehage ser til 21st Century skills, som er et stort forskingsprosjekt som ser på hvilke evner menneske vil trenge i tiden som kommer. (for videre lesing gå til: [NOU 2014: 7 - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)). Egenskapene som trer fram som viktige i denne forskningen, tenker vi kan ses i sammenheng med å gi barn en god karakter hele livet ut. Vår målsetting blir da å jobbe for å gi barna de egenskapene de trenger for å lykkes som mennesker i samfunnet. Det å kunne tenke kritisk og kreativt og kunne lære å lære tenker vi blir viktige redskaper å ta med seg. Vi vet ikke i dag hvilke jobber framtiden bringer.

Skape noe sammen: kommunikasjon, sosial kompetanse, kreativitet, samarbeid, tekniske ferdigheter, fleksibilitet, lederskap og initiativ.

21st Century Skills.

[Hva er ferdigheter fra det 21. århundre? \(aeseducation.com\)](http://aeseducation.com)

[21st Century Skills \(linkedin.com\)](https://www.linkedin.com)

Learning Skills

critical thinking

creativity

collaboration

communication

Literacy Skills

information

media

technology

Life Skills

flexibility

leadership

initiative

productivity

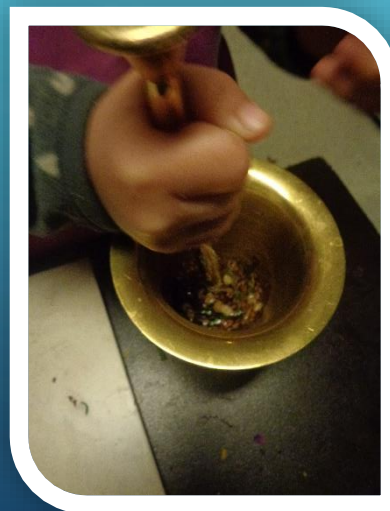
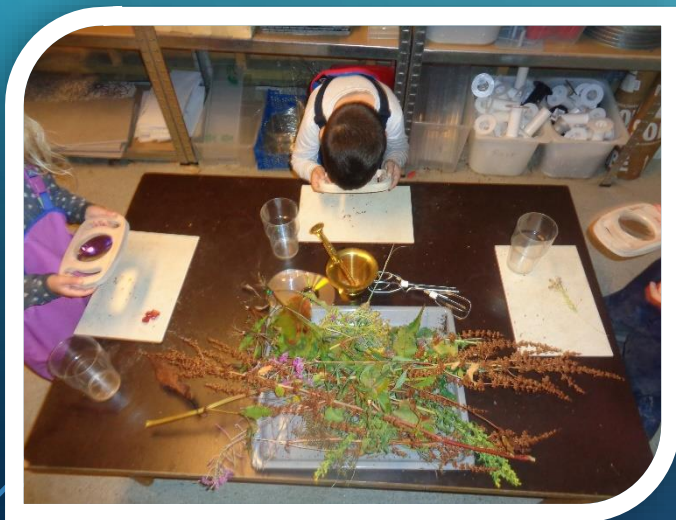

social skills

Bærekraftig pedagogikk.

En annen målsetting hos oss er å jobbe for å bli bevist vårt ansvar for omgivelsene rundt oss. Disse omgivelsene inneholder dyr og insekter, naturen og andre mennesker. I følge rammeplan for barnehagen så har vi et ansvar for å fremme verdier, holdninger og praksis for et meir bærekraftig samfunn. «Barnehagen skal også legge grunnlag for barnas evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Barna skal gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen». (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10). Slik vi ser det så henger også målene i rammeplanen tett saman med 21st century skills og ved å jobbe innenfor disse føringene så gir vi barna nødvendige redskaper.

Vi har valgt å dele ordet bærekraft inn i ulike kategorier.

- ❖ Bærekraftig oppdragerstil/væremåte handler for oss om den autoritative oppdragerstilen, jf. Baumrind (mer utdypende tekst kommer under overskriften; de tre lærerene). Kort fortalt så handler det om å stille krav til andre mennesker for best å støtte deres personlige utvikling som samfunnsborger samtidig som man viser respekt og varme i møte med andre mennesker. Skal man lykkes i dette arbeidet så blir samarbeidet med hjemmet en avgjørende faktor.
- ❖ Bærekraftig arbeidsform/metode handler for oss om prosjektarbeid. Gjennom mange år med prosjektarbeid som metode så har vi kunnet dokumentere hvordan denne måten å jobbe på gir bredde i tilnæringer til blant annet lek, danning og læring. Prosjektarbeid gir oss også muligheten til å jobbe innfor rammeplanen sine føringer samt ivareta funnene i 21st century skills rapporten.
- ❖ Bærekraftig utvikling og danning handler for oss om å gi barna våre redskaper og evner til kritisk tenkning, kreativitet og utforskning der prøving og feiling er en del av prosessen. Det handler og om å ruste barna til å ytre sine tanker samt lytte til andre sine tanker og på den måten utvide sine forståelseshorisonter. Det handler ikkje bare om barna sin utvikling og danning i denne forstand, det handler like mye om personalet. Fredriksen (2019) skriver at for å oppnå transformasjon av verdier, holdninger og innarbeidede handlinger krever både engasjerte lærere og læringsformen... (s.124). Stikkordet her blir engasjerte lærere som er bevist sin rolle i forhold til økologisk bærekraft.
- ❖ Bærekraftig omsorg handler for oss om å skape et fellesskap som fungerer på en slik måte at den enkelte evner å ta vare på seg sjølv. Det handler også om å finne løysingar på etiske dilemmaer som er gode eller akseptable for alle parter jf. Gunnar Magnus Eidsvåg (<https://www.uis.no/nb/forskning/baerekraftig-omsorg#fagfilm2>). Bærekraftig omsorg handler ikkje om at vi alltid må være enige, men den handler om å respektere hverandre som individ i fellesskapet.

- ❖ Bærekraftig organisasjonskultur: handler for oss om å ruste personalet i forhold til hele tiden å øke kompetanse, reflektere saman og veilede hverandre i å bli bevisst våre verdier. Det handler også om å skape felles verdier som står støtt i forskning rundt hvordan vi kan jobbe for best mulig kvalitet for barn. Forskning har vist at det er enkelte egenskaper som i større grad viser seg hos høgt utdannet personale. Disse eigenskapene er sensitivitet, effektivitet, er meir responsive, er mindre autoritære (mindre strenge), har fleire positive interaksjonar, oppmuntrar til meir aktiv språkbruk. (Saracho & Spodek, 2006, s. 429).
- ❖ Bærekraftig lek og materialvalg handler for oss om å bli bevisst hvilke lekematerialer vi tilbyr barn i vår barnehage. Trenger nødvendigvis barn ha de samme lekene i barnehagen som hjemme eller kan barnehagen være en arena for nye impulser. Vi i personalet er stadig i dialog rundt hvilke materialer vi tilbyr. Fredriksen (2019) viser også til forskning som tar argumenterer for hvordan ferdigproduserte leker begrenser barna sin mulighet til utforskning, problemløsning, prøving og feiling. Naturmaterialer og det som vi kaller loose parts gir barna i større grad mulighet til testningsaktivitet. Satsing for oss nå er å i så stor grad som mulig eliminere plast leker ute. Disse produserer mikroplast når de blir lekt med i uterommet. Vi har også stort fokus på samlek og naturmateriale i leken. Da er det alltid nok til alle.

4.1 Delmål 1: Bygge en ny organisasjonskultur.

Vi skal endre vår organisasjonskultur radikalt. I inneværende periode skal vi vitaliserer vår drømmekultur. Nærværet skal styrkes og sykefraværet skal være stabilt mellom 2-4 % mot slutten av planens periode. Det vil igjen medvirke til høyere kvalitet og god helse for både små og store.

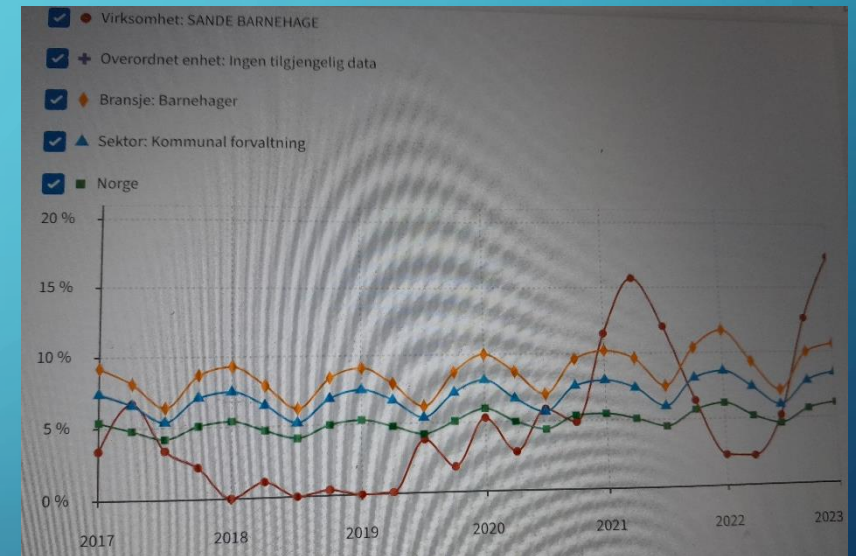
Vår organisasjonskultur skal være mellommenneskelig, åpen og inneha høy grad av fleksibilitet. Den skal være preget av samarbeid, integrasjon, skaping og evne til å tilpasse seg enhver samfunnsendring. Vi aksepterer ikke ekskludering og det er ikke lov å bli høy på seg selv hos oss.

Vi vil hverandre vel fordi vi har erfarte at det gir oss en god mestringsopplevelse og positiv utvikling. Vi trives i hverandres nærvær, har det gøy og mestrer hverdagen sammen. Vi skal aktivt bruke Peter Senges fem disipliner for å bygge kulturen, og vår kultur skal være synlig for brukerne. Den skal på sikt bli vårt konkurransefortrinn.

Vår kultur skal ha rom for spontanitet, at vi byr på oss selv og tenker fag i det meste vi gjør. Vi deler, tenker, reflekterer og lærer sammen. Vi dannes som individer gjennom en veksling mellom å bli påvirket av – og å påvirke. Denne vekselvirkningen er grunnlaget for tilnærmingen til det å lære, som en del av menneskets dannelsesprosess. Læring er i denne sammenheng ikke overføring av faktabasert kunnskap, men en prosess hvor mennesket dannes til et individ. Dette kalles et sosiokulturelt læringssyn, som rammeplan for barnehagen bygger på, og som igjen er inspirert av Lev Vygotskij (1896-1934), mer om dette i årsplanen.

Det er mennesket som skal lykkes med oppdragelsen til demokratiet, vinne kampen om barndommens rike og gjøre seg bemerket i hele verden.

Sykefraværstatistikk for Sande barnehage

Sande har i flere år hatt et gjennomgående lavt snitt i forhold til sykefravær. I 2021/22 hadde vi noen langtidssykemeldinger.

4.2 Delmål 2: Bygge nettverk og det å være en lærende organisasjon med fokus på samskaping.

Vi prissetter verdiene og ressursene til våre brukere, ansatte og nærmiljøet. Vi har kompetanse og en god strategisk geografisk plassering, som gir oss store muligheter til både å skape og inngå i nettverk. Gjennom systematisk arbeid så har vi oppnådd å bli universitetsbarnehage. Dette gir oss en unik mulighet til å utvikle vår kompetanse i tett samarbeid med forskningsfeltet. Det er også en unik mulighet for forskningsfeltet til å få videre kunnskap om endringer og utvikling som skjer i praksisfeltet. Vi har oppnådd et partnerskap som vi tenker vil øke kvaliteten til våre brukere. Vi har også inngått avtale med Universitetet i Beograd i Serbia. Vi har ambisjoner om å videreutvikle det som vi ser på som en bærekraftig metode i arbeidet med barn, nemlig prosjektarbeid.

Vi skal videreføre arbeidet med å være lærested for barne- og ungdomsarbeidere, og vi ønsker å øke fra en lærling til tre lærlinger i løpet av perioden. Det betinger også at ansatte må øke sin kompetanse, særlig veiledningskompetanse. ReKomp er en regional satsing som vi var en del av fra 2020 til 2022. Denne satsingen handler blant annet om å bruke den kompetansen vi har aktivt for å øke kunnskap i blant annet egen organisasjon. Det er mye veiledningskompetanse i Sande universitetsbarnehage og den vil vi bruke for å øke BUA gruppa sin veiledningskompetanse. Vi skal også være i utdanning ved flere av landets universiteter og høyskoler og vår kompetanseplan viser prioriterte satsninger.

Vi har et attraktivt nærmiljø og søker alltid etter forbedringer og utvikling. Vi har som siktemål i inneværende periode å realisere potensialet som ligger i den kommunale gressmarken ved siden av barnehagen – vi har en drøm om å skape noen sammen – området må ryddes, avgrensnes med et gjerdet slik vi kan etablere et aktivitetsområde som fremmer fysisk aktivitet for barnehagen og nærmiljøet. Vi kunne også ønsket å utvikle Barnas kaupang på denne marka. Dette er inspirert av de mange vikingmarkedene som er rundt om i landet. Målet vil da være å skape et annerledes lekeområde med fokus på den naturlige lekeplassen, fri for statiske lekeapparat, mulighet til å leke gamle/historiske leker, barnas hage osv. For å oppnå dette målet er vi avhengig av gode samarbeidspartene både innenfor kommunen, men og fra universitetet.

Barnas kaupang

Sommerbarnehage og høstmarked. Gjennom fleire år så har vi brukt sommeren på å forvalte det som ting som vokser rundt og i barnehagen vår. På denne måten jobber vi med bærekraft i form av å forstå sammenhenger mellom insekter, det som vokser og det vi spiser. De produktene vi lager, selger vi på marknad om høsten og pengene som vi får inn, går til veldedige organisasjoner. Barna er med på hele prosessen frå jorden til salgsboden og ved å gi til noen som trenger pengene meir enn oss så tenker vi at vi jobber med bærekraft i form av danning og omsorg.

Vi ønsker å dele denne kunnskapen og opplevelsen det gir barna våre med andre. Vi ønsker å skape barnas kaupang for alle barn i sola kommune.

4.3 Delmål 3: Økonomi, innsparinger og kvalitativ drift.

Økonomi styrer det meste, også barnehagedrift. Vi bruker ca. 95 % av våre økonomiske midler til lønnsutgifter, da sier det seg selv at handlingsrommet ikke er særlig stort. Vi må av den grunn være prominente søknadsskrivere, nettverksbyggere og akkumulere samarbeidspartnere for å sikre godt nok handlingsrom i forhold til våre verdibaserte ambisjoner, prioriteringer og kostnader knyttet til kompetanseheving for å lykkes med våre målsettinger. Det betinger at vi hele tiden må tilpasse oss tiden, se etter forbedringer og muligheter. Ved å ha en god nærværskultur vil vi reduserer vikarutgifter, øke mulighetsrommet og innfri vedtatte innsparinger. Det er faktisk det eneste innsparingstiltaket som vil gi betydningsfulle effekter, både i forhold til pedagogiske kvaliteter og økonomi. Vi er altså avhengige av å lykkes med å bygge nærværskulturen.

Vi har bearbeidet og tolket målene i den gode Sola barnehagen. Vår tolkning summerer intensjonen med planen på følgende måte:

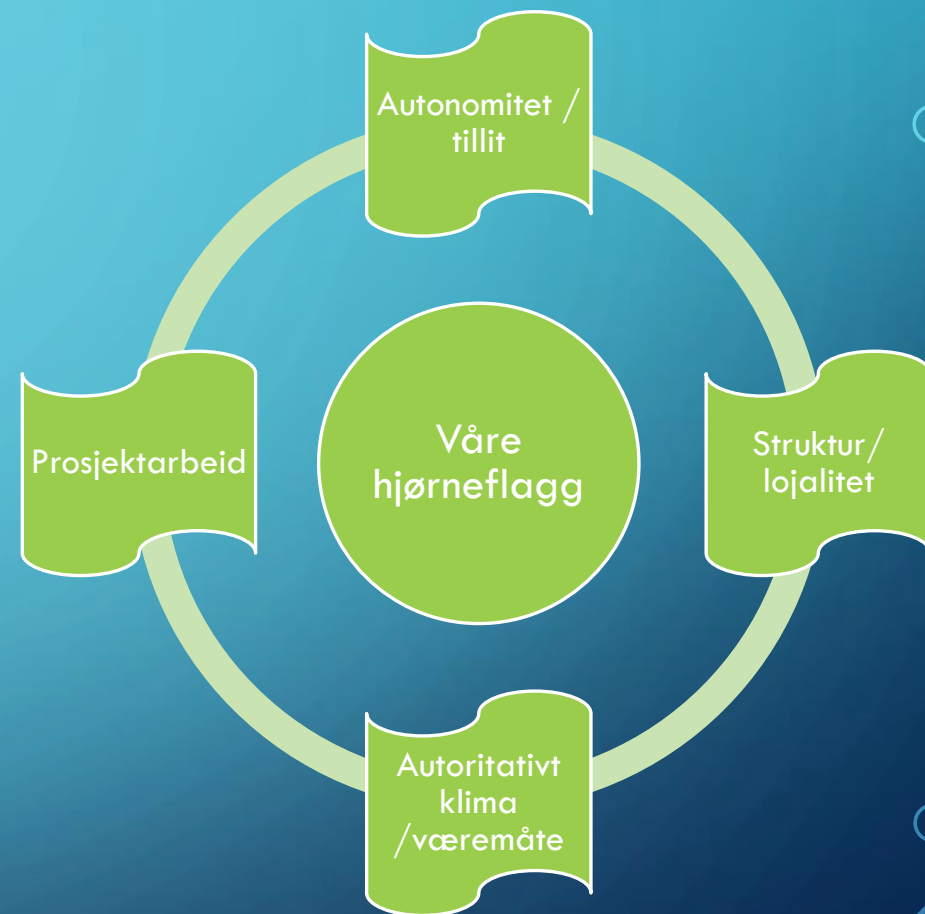
Vi skal sikre god tid til barnekulturen og leken. Lysten, fascinasjonen, det å ha lov og tid til å feile og øve sammen og det å leke er sentralt. Barna skal få lov til å finne ut av hva de er gode til og hva de vil forske på. Vi gir barna tid, fred og ro, slik at når de er 18 år så finner de ut av hva de vil bli, og vi er tydelige på at det å endre mening er en styrke. Vi gir barna mulighetene til å være seg selv i lek og aktiviteter. Vi skal legge til rette for at alle skal ha et trygt, inkluderende og utviklende miljø med meningsfulle aktiviteter. Det handler om at vi må gi barna trygghet, fred og ro, slik at barna blir mottakelig for læring og utvikling. Leken har en egenverdi og den vernes hos oss.

Vi fremhever barnekulturen ved å være tenkende og kritiske til markedskreftene. Vårt mål er ikke å tilstrebe at barna får en god øyeblikkskarakter på skolen, vårt mål er at hvert barn blir en god karakter livet ut. Først da vil morgendagens samfunn få næring. Vi må lære barna å hvile i seg selv og å mestre livet ut fra egne forutsetninger, og la dem få lage det som fascinerer dem eller leke det de vil. Vi har startet med oss selv og er bevisst dannede rollemodeller i vår daglige praksis. Vi vet viktigheten av et demokratisk bærekraftig samfunn med gode og kritiske samfunnsborgere. Vår jobb er nettopp å medvirke til å bygge slike individer, og da må vi først sikre barns og ansattes trivsel og utvikling. Hele tiden må vi tilpasse vårt arbeid til endringene i samfunnet og vi skal være i kunnskapsfeltet. Det er vi som jobber i barnehagen som skaper de kvalitative effektene sammen med barn, foresatte, eier og andre samarbeidspartnere.

Det er et stort og viktig mål å gi barna et grunnlag for å utvikle seg og for å erverve kunnskaper, ferdigheter og holdninger som trengs for å mestere livet, deltakelse i leken og for å medvirke positivt i fellesskapet. Vi vet det handler om gode rammer og strukturer, og i inneværende periode skal vi jobbe enda mer i dybden av hva det vil si å være autoritative ansatte. Vi skal ha tydelige grenser med mye varme, kjærlighet og innlevelse i vår oppdragerstil, jf. det autoritative prinsipp av Diane B. Baumrind, <https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/klasseledelse/hva-er-klasseledelse/autoritativ-klasseledelse/den-autoritative-larer-article117073-21747.html>, i vårt daglige arbeid. Vi løfter barna slik at de får tro på egne evner, tar ansvar, medvirker, utvikler grunnleggende ferdigheter og kunnskaper, og nærmer seg samfunnet og omgivelsene med nysgjerrighet, initiativ, livslyst og lærelyst. Vi viser dette ved å dyrke barnekulturen; å legge til rette for relasjoner, mestring, bærekraft, mangfold, innovasjon og pro-sosial atferd.

Klasse klima er et begrep som vi ble kjent med gjennom den nasjonale satsingen Inkluderende barnehage og skolemiljø (IBS), fra 2019 – 2022. Dette er et begrep som Pål Roland har brukt i sin forskning rundt mobbing. Vi bruker begrepet pedagogisk klima, men det handler om det samme, nemlig å skape trygge miljø rundt de menneskene som har tilholdssted i Sande universitetsbarnehage.

«Banking time» er et annet begrep som vi oppdaget gjennom vårt engasjement i Sommerfugleffekten (2021 – 2022). Dette er også et begrep som Pål Roland presenterer og det handler om å bruke tid på samt bli kjent med det enkelte barn i barnegruppen. Dette er noe vi streber etter i vår hverdag. Vi tenker at det er viktig å kjenne det enkelte menneske, for best å kunne inkludere i fellesskapet.

4.4 Delmål 4: Prosjektarbeid; Barns estetiske væremåte, barns 100 språk.

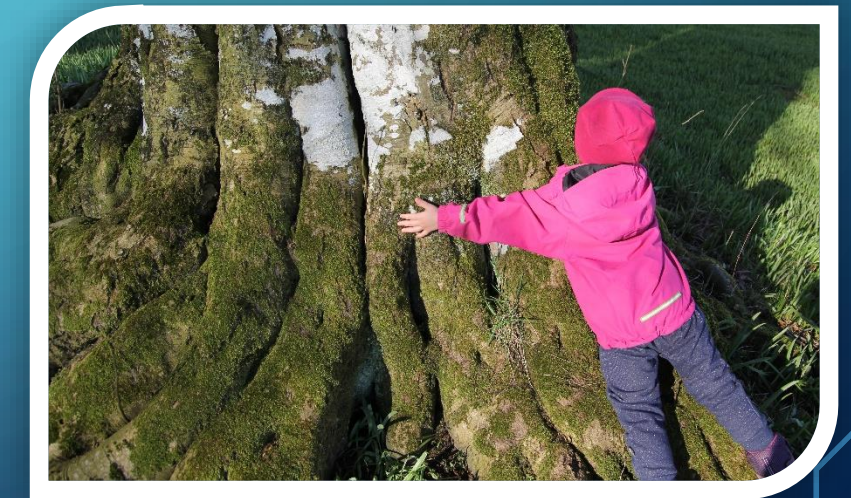
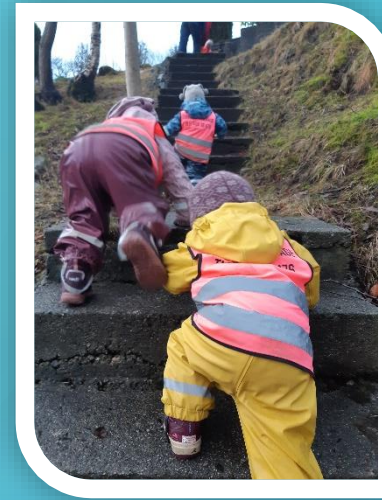
Gjennom mange år med prosjektarbeid som metode, så ser vi at et prosjekt kan ta mange veier. Av den grunn så har vi besluttet å ha same tema over en tre års periode. Prosjektet med overskriften; Barns estetiske væremåte, barns 100 språk vil gå fra høsten 2023 til våren 2026.

Vår forståelse av barns estetiske væremåte, henger i stor grad sammen med Maurice Merleau – Ponty. Austring og Sørensen (2006) viser blant anna til Merleau – Ponty når de snakker om «den kroppslige dimensjonen av estetikken»). Dette tolker vi som noe av essensen av Merleau – Ponty sine tanker om estetikken, han meinte at alt han kunne om verden, også den vitenskapelige viten, fikk han gjennom å erfare verden, med kropp og sanser (Austring og Sørensen, 2006, s. 33). Våre tanker rundt arbeidet med prosjekt som metode er inspirert av Loris Malaguzzi (1920 -1994) som er grunnleggeren av Reggio Emilia filosofien. Deler av denne filosofien handler om å arbeide utfra barn sine spor. Vi ser at barn har en kroppslig og estetisk tilnærming til verden og gjennom prosjektet, så ønsker vi å styrke og ivareta denne viktige egenskapen.

Vi ønsker å la oss inspirere og begeistre av denne filosofien, samtidig som vi jobber aktivt for å utvikle metoden prosjekt utfra våre barn i den tiden barna lever.

Vi har stor appetitt på det beste, og det skal gjennomsyre vår pedagogikk som noe helt originalt, enestående og majestetisk. Målet er at vi skal bli sett, hørt, anerkjent og invitert inn i nettverk. Vi skal markedsføre vårt arbeid gjennom gode dokumentasjoner internt og en helt egen atmosfære i barnehagen.

Et barn har 100 språk, men blir frarøvet 99... står det i diktet til Malaguzzi. Vi ønsker å ta vare på barna sine 100 språk og gjennom prosjektarbeid så får vi muligheten til å jobbe flerfaglig samt gå i dybden av vår undring.

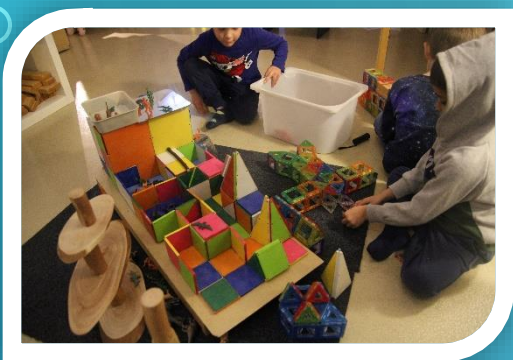
Satsingsområder.

Lek, empati og samarbeid (LES) vil stå som vårt satsingsområde de neste årene.

Leken ser vi på som essensielt i barna sin verden og som en kontrast til dagens samfunn, der barna sin hverdag blir stadig mer organisert så blir vår fremste oppgave å støtte barn sin naturlige væremåte.

Empati ser vi på so en forutsetning for å kunne ta vare på naturen og andre mennesker, men for å kunne yte empati må man ha opplevd empati. Dette sier rammeplanen også noe om; « barn skal møtes med empati og få mulighet til å videreutvikle egen empati og evne til tilgivelse» (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8). Leken er en god arena for å utvikle empati. I lek må man forhandle, reforhandle, kompromisse, bli uvenner og bli venner igjen. Dette krever høy sosial kompetanse og evnen til empati. Hvordan vi veileder barn i leken vil være viktig refleksjon i personalgruppen.

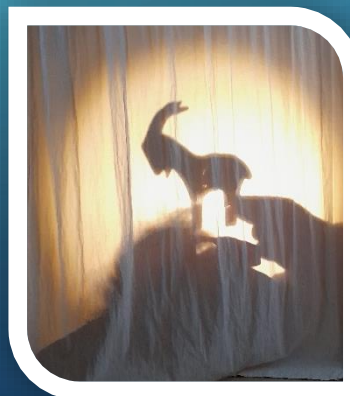
Samarbeid ser vi at henger tett samman med empati og lek. For at leken skal kunne utvikle seg så vil barna våre trenge evnen til å samarbeide, igjen så blir forhandling, kompromiss og enighet om videre vei viktig. Dersom evnen til samarbeid mangler så vil utvikling stoppe opp. Både i lek, men og i livet videre.

Innovativ lek som krever empati og samarbeid.

Leseprosjekt.

Våren 2023 var Sande universitetsbarnehage med i et forskningsprosjekt som hadde som mål å se på flerspråklige barn sin utvikling i møte med digitale bøker. Dette var et kortvarig prosjekt, men det ga inspirasjon til videre arbeid med bøker som satsing inn i arbeidet med flerspråklige barn. Viktig i denne sammenheng, blir et tett samarbeid med barna sine familier. Prosjektet vil i stor grad gå ut på å samarbeide om å lese bøker. I barnehagen blir bøkene lest på norsk og hjemme blir bøkene lest på morsmålet. Det vil bli brukt ulike framgangsmåter i prosjektet som digitale bøker, fysiske bøker, konkrete osv. Det viktige i dette prosjektet blir å systematisk dokumentere, observere og analyserer prosessen.

5.0 Organisasjonskultur.

Barnehager blir stadig mer komplekse, med tilhørende høye krav og forventinger fra både brukere, folkevalgte, kommunal administrasjon og et stadig større press om innsparinger og effektiviseringer. Vi må levere tjenester av høy kvalitet som samsvarer til forventningene og vi må samarbeide med eksterne aktører for å lykkes. Vi vil på alle måter være tjent med høy ytelse i vår organisasjon og et stabilt, nærværende og kompetent personale. Vi har erfart at vår organisasjonskultur består av formelle strukturer (ansvar og oppgaver) som igjen er grunnlaget for de uformelle strukturene. Disse uformelle strukturene i organisasjonen er selve kulturen i organisasjonen: Hvordan vi gjør det hos oss. Det er det som er selve kraften i organisasjonen. Kultur inngår i det meste og kultur omgir det meste. Vår kultur skal passe sammen med ledelsesstiler, lederroller, personalledelsen og våre kvalitetskriterier. Intensjonen er å skape et høyrere prestasjonsnivå og nærvær ved å ha en kultur som gjør at vi har lyst til å gå på jobb. Vi bruker organisatoriske verktøy for å lette arbeidet med å både analysere og strukturere organisasjonskulturen og for å mobilisere denne kraften til fellesskapets beste. Det er ikke mulig å kopiere en kultur, den må skapes av menneskene som arbeider der, og på sikt skal vår organisasjonskultur, på like linje med filosofien i Reggio Emilia, være vårt fremste konkurransefortrinn.

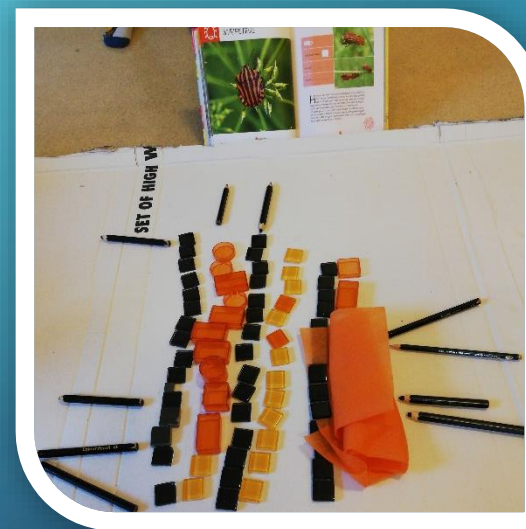
Vi ønsker å være en motvekt til arenaer som fokusere på teknisk opplæring som evalueres ut i fra evnen til å reprodusere kunnskaper. Vi tar avstand fra standardiseringsredskap, fordi vi mener det er det absolutt motsatte av den gode barndom! Vi lar oss begeistre og inspirere av den franske filosofen Gilles Deleuzes (1925-1995, rangert som en av de største filosofer, som ble venn med Michel Foucault tidlig på 1960-tallet), som favner en tro på verden og som serverer kraftkost til barndomskulturen. Og som gir håp om at barnehagen og skolen kan hentes tilbake til den offentlige sfære, som den avgjørende arenaen i et hvert demokratisk samfunn.

Barnehagene i Reggio Emilia i Nord Italia er en slik organisasjon og det er vår store inspirasjonskilde til å holde fast på ideene, prege kulturen, skape ny praksis og å gi næring til fantasien, følelsene og intellektet. Vi er en Reggio Emilia inspirert barnehage og det innebærer at vi lar oss begeistre over impulser fra den pedagogiske filosofien i Reggio Emilia. Vi har i noen år reist på studieturer til Reggio Emilia for å være i kontakt med kilden.

Vi har valgt et sosiokulturelt perspektiv som forståelsesramme for de planer og føringer, som ligger til grunn for vår organisasjonskultur. Vår drømmekultur som vi tilstreber å realisere i aktuell periode skal være en verdibasert, kommunikativ, mellommenneskelig og åpen systemmodell. Den skal kjennetegnes av samarbeid og konsensus, veiledning, integrasjon, i imøtekommenhet, samhörighet, rom for individualisme og engasjement som skaper og kontinuerlig tilpasser driften til omgivelsene. Det å være kreativ, visjonær og smidig, samtidig som vi skaper overraskelser og fornøyelser er personlig egenskaper vi verdsetter og dyrker. Vi skal ha en ledelse som etablerer strategier for å ivareta både interne og eksterne forhold, og vi ønsker å være brukerorienterte for å nøre opp om tidlig involvering, som igjen vil ildne til medvirkning, forpliktelse og eierskap. Vi skal gjøre politiske tilpasninger og være kreative problemløsere for å bidra til innovative løsninger. Vi skal søke ekstern støtte for å kunne realisere våre målsettinger. Det hele skal gjennomføres av fleksibilitet, tillit og oppmerksomhet på iderikdom. Vi bryr oss lite om regler og vi har mot til å våge å arbeide med viktige ideer og det vi tror på. Vi vet at det er ideer som former fremtiden. Det handler om innovasjon og at ingen er like smarte som alle! Folket er selskapet, vi må vite hvor vi skal finne de beste og vi må vite hvordan vi skal frigjøre deres potensiale, både på laget og som enkeltindivid for å gjøre laget vårt sterkere. Vår organisasjon tillater, aksepterer og oppfordrer ansatte til å ta sjanser. For å jobbe i Sande barnehage må du hele tiden være åpen for endringer, du må ønske å løse utfordringer og du må kunne tilføre ideer til vår organisasjonen.

« it is important to approach the question of uniqueness in a different way, not by asking what makes me unique, but rather by asking when does it matter that I am I»
(Biesta, 2015, s. 30)

Prosjekt 2022/23 på Hompetitten.
Samarbeid om å lage insekter av loose parts.

6.0 Vår reise for å finne vår pedagogiske plattform

Vi har arbeidet lenge med å finne en pedagogisk arbeidsmåte som er forankret i et humanistisk livssyn, som bygger på en sterk tro på menneskets muligheter. En overbevisning om at alle barn er født rike og intelligente, med en sterk innebygget drivkraft til å utforske verden og en metode som samsvarer med overordnede planverk. En pedagogisk filosofi som angir retning og som skaper både indre og pro-sosial motivasjon for vårt arbeid. Vi har valgt å styrke den autonome medarbeideren; Ansatte som tenker og bruker faget sammen med barna, kollegialet og foresatte. Medarbeidere som vil utvikle en filosofi og bygge en pedagogikk basert på filosofiske grunntanker, som tar utgangspunkt i vår sammenheng og våre forutsetninger.

Sande barnehage fant Reggio Emilia filosofien for over 15 år siden. Vi begeistres og inspireres over denne filosofien, arbeidet til Loris Malaguzzi og Lev Vygotskijs sosiokulturelle læringssyn. Reggio Emilia er en filosofi som står for en dyp respekt for barnehagen, en filosofi som stadig fornyes og utvikles med i tråd med barns behov og i takt med de moderne endringer i samfunnet. Av den grunn har ikke Reggio Emilia noe pedagogisk program som andre kan overta eller kopiere. **Vi må tenke selv og intensjonen er alltid at et mangfold av uttrykksmåter gir en dypere forståelse for det vi holder på med.** Reggio Emilia filosofien er vår største kilde til utvikling, og en direkte årsak til vårt faglige ståsted.

Reggio Emilia er en kommune og en by i Nord-Italia med ca. 150 000 borgere. Det er et samfunn i vekst med lang forhistorie, og som de siste årene er blitt preget av et etnisk mangfold. Før 1945 var storparten av barnehagene drevet i privat regi, de fleste av den katolske kirken. Etter 2.verdenskrig bestemte kommunen at de skulle arbeide for aldri mer fascisme, de ville også ha slutt på den katolske kirkens monopol på å forvalte barnehager og de støttet kvinners kamp for å styrke sine egne og barns rettigheter. Kvinnene ønsket å oppdra barna til ansvarlige medborgere, og gjennom et sterkt demokrati som skulle yte motstand mot eventuelle nye utfordringer. Da Malaguzzi kom til Reggio på 1960-tallet fikk han støtte og gjennomslag for sine filosofiske og pedagogiske tanker, og Reggio Emilia filosofien vokste frem.

Privat foto: Anja Volke -
Riesen, 2013

Den pedagogiske virksomheten i Reggio Emilia er en historie som begynte for over 55 år siden, og fortellingen kan karakteriseres som et pedagogisk eksperiment i hele samfunnet i Reggio. Ledelsen i kommunen ville bygge barnehager og barneskoler som skulle være blant de beste i verden, og hvor relasjoner, kunst og kultur var det viktigste i barneoppdragelsen. Filosofien har vært, og oppfattes stadig, som en motstand til dominerende, tradisjonelle og låste tankesett. **Filosofien praktiserer ikke en bestemt pedagogikk. Det handler om en filosofi som vi kan la oss inspirere av, og som ikke er mulig å kopiere. Vi må lytte til andre som tenker annerledes for at vi skal utvide vår forståelsehorisont. Vi må lytte til hva våre barn er opptatt av og vi må vite hva som rører seg i vår barnekultur.**

I dag drives alle kommunale barnehager i Reggio etter denne filosofiske tilnærmingen, og har i mange år vært et motstykke til de katolske barnehagene, som det også finnes mange av. Malaguzzis samarbeid med den lokale kvinnebevegelsen medvirket sterkt til at Reggio Emilia har vært et senter for barnehagepedagogisk utvikling siden 1964.

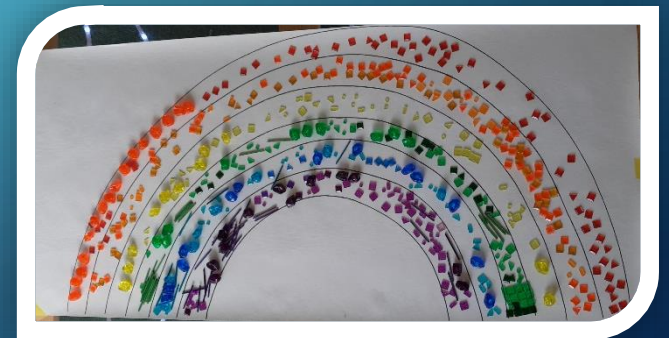

Privat foto: Anja Volke
- Riesen, 2013

I Norge var det særlig formingslærere i førskolelærerutdanningen på 1980 og -90 tallet som først lot seg begeistre av det de så og hørte fra Reggio Emilia. Etter hvert fikk mange et inntrykk av at filosofien omhandlet kunst og gjenbruksmaterialer (ReMida materiale). Men filosofien er mye mer enn gjenbrukskunst. Kunst er på mange måter kun et av hundre språk/verktøy for å kunne jobbe med filosofien. Det er et viktig satsningsområde i Reggio og der ansettes det personer med kunstfaglig bakgrunn i barnehagen, såkalte atelieristas. Det gjøres ikke i Norge. **Vi har også tidligere vært i kunstdelen, men vi jobber for en dypere innsikt i filosofien og ideene bak filosofien. Det handler i all hovedsak om det relasjonelle og hvordan vi samhandler med hverandre. Det omfavner strukturene i det sosiale aspektet, samarbeidet, pedagogikken, politikken, demokrati-tenkningen, estetikken, de hundre språkene (dikt av Malaguzzi, vedlagt) og hvordan vi utfører dette i samhandling med andre mennesker og miljøet.** Det er det som er grunnpilarene i Reggio Emilia og det er det som pirrer og driver oss i vårt arbeid: Hvordan kan vi på best mulig måte være med å bygge et fremtidig demokratisk og bærekraftig samfunn basert på mangfold?

Vår pedagogiske plattform bygger på et allsidig menneske- og lærings-syn. Den grunnleggende filosofien er at barn lærer gjennom å konstruere sin egen kunnskap i samhandling med andre barn, omgivelsene sine, kompetente og nysgjerrige voksne. Barnet har alle muligheter for utvikling boende i seg. Vår rolle er å legge til rette for mest og best mulig utvikling, gi barnet muligheter til å utforske og tolke omgivelsene, samtidig som vi observerer og dokumenterer barnets måter å lete etter svar og skape mening i tilværelsen. Denne filosofien sier at barn er kompetente og ressurssterke mennesker som har en medfødt og iboende evne til læring og utvikling. Barn lærer ved å bruke sansene sine og ved å være aktive. Vi må hele tiden være i dialog og samhandling med barnet, holde barnets spørsmål og hypoteser levende, stimulere til nysgjerrighet og kreativitet. Denne filosofien samsvarer med vårt ønske for pedagogisk tanke-sett og organisasjonskultur, og den er fortsatt vår største kilde til inspirasjon.

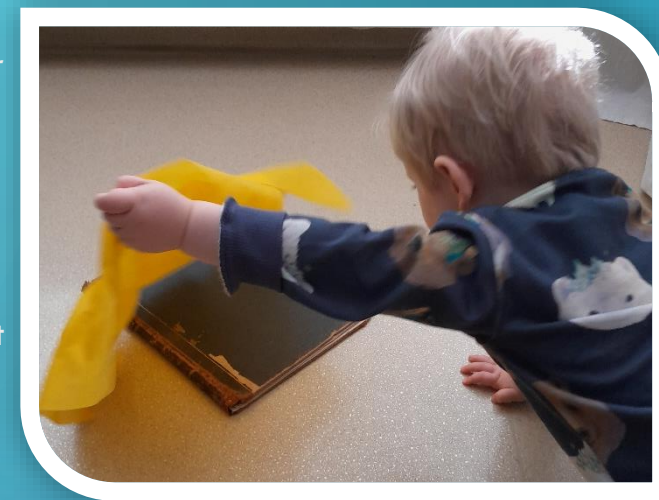

6.1 Hva er særegent for Reggio Emilia filosofien?

Filosofien er en unik kombinasjon av hvordan teori og praksis knyttes til arbeidet med barn og deres familier, noe som bunner i en helt spesiell historisk, kulturell og politisk kontekst. I Norge oppsto barnehager mer av praktiske årsaker og det har vært et kvantitativt fokus på utbygging av barnehageplasser. I nyere tid er det blitt rettet oppmerksomhet mot barnehagens kvalitative sider. Vi er blitt et politikkområde og vi er en del av kunnskapsdepartementet. Det er mange aktører som vil inn i barnehagen og definere hva som er kvalitet. Vi vet at all seriøs forskning går i retning av at det er det relasjonelle som er avgjørende for barns læring og dannelse. Det relasjonelle er selve hjertet i Reggio Emilia filosofien og dens livskraft og overlevelsessevne er viljen til å krysse grenser, være uendelig nysgjerrig og ha et åpent tankesett. Filosofien identifiseres av at vi ser den andre som kompetent, og estetikken har fått en grunnleggende plass. Begrepet den andre brukes av filosofer som Hannah Arendt (tysk filosof, regnet som en av de viktigste politiske tenkerne i det 20. århundret) for å peke på en empatisk forståelse av hvert individs rett til å leve. Begrepet brukes ifb. med interkulturell pedagogikk. Et annet kjennetegn er skepsisen til samfunnets kommersielle påvirkningskrefter.

Oppdragelsen til demokratiet og budskapet om viktig det er, at barn får tid til å utvikle fantasien for å bygge opp sitt eget språk, slik at de unngår å bli underkastet maktspråket og taler andres tunger, er grunnleggende for et barns utvikling.

Den italienske forfatteren, dramatiker og teaterregissøren Dario Fo (1926-2016, Nobelpris i litteratur i 1997), og den italiensk poeten, pedagogen og barnelitteraturspesialisten Gianni Rodari (1920-1980, vinner av Hans Christian Andersen-prisen i 1970 og forfatter av bl.a. *Fantasiens grammatikk* i 1973), var delaktige da filosofien vektla språkets evne til å danne indre fantasibilder og at ansatte måtte være fantasiens venner. Når pedagogen og barnet undersøker, samtaler, stiller spørsmål og svarer på spørsmål på grunnlag av erfaringer, blir de indre bildene mer tydelige. Fokuset på ordet og fantasien tas videre til alle de estetiske språkene, jf. de hundre språk. Tanken er at bildene blir mer synlige jo flere av de estetiske språkene som passerer gjennom sansene våre. De estetiske språkene gir oss rom til å utfolde fantasi, utvikle glede og lykke. Dette er viktige drivkrefter både i barns lek, skapende virksomhet og i dannelse. Teoretikerne hevder at når denne kraften er sterk nok, så følger ofte evnen til begrepsdannelse og abstrahering i kjølvannet (Vygotskij).

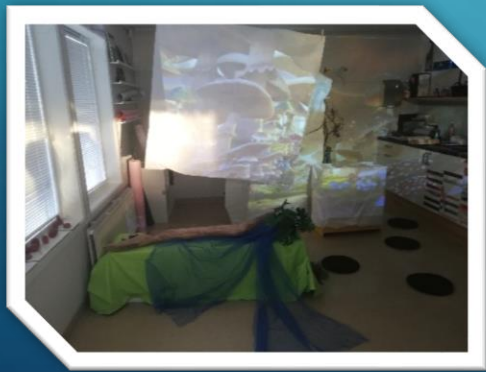
Prosjekt 2022/23 på Titelitue. Trollet som mistet musikken – næring til fantasien.

Reggio Emilia har også vært en arena for avantgardenes eksperimentering siden 1960-årene. Avant garde er et begrep som knyttes til kunstnerisk og intellektuell virksomhet. Den er radikal og nyskapende og utfordrer det etablerte og skaper nye muligheter ved å være den første for nye bevegelser i kulturen, politikken og kunsten.

Bauhauskolens funksjonalisme i interiørarkitekturen preget oppblomstringen av Reggio Emilia barnehagene, særlig fra 1970-tallet og utover. Grunntanken var/er å fremme kunstnerisk rom for folk flest, fra de aller minste detaljene innen hverdagskunst til de store ytre rom. Dens intensjon er å være et idégrunnlag for å skape ting som tilfredsstillende menneskelige behov, og som gir barna en anledning til å finne sine uttrykk og handlinger. Dette forklarer Malaguzzis påstand om at det fysiske rom er barnehagens 3.pedagog.

Barnehageansatte i Reggio Emilia har hentet/henter inn teorier og ideer fra mange forskjellige fagfelt, ikke bare pedagogikk, men også fra filosofi, arkitektur, hjerneforskning, naturvitenskap, litteratur og visuell kommunikasjon, men uten å føle seg bundet til det. Andres tenkning blir brukt som grunnlag for å utvikle egne perspektiver. Ansatte knytter sitt arbeid til en analyse av verden utenfor og dens kontinuerlige endringsprosesser. Men personalet i Reggio har ikke bare hentet inn teorier og ideer mangesteds fra. De har også reflektert rundt dem, undersøkt og testet dem og på den måten fylt dem med eget tankegods og egen pedagogisk praksis.

6.2 Hva handler Reggio Emilia filosofien om?

Loris Malaguzzi var ildsjelen og den store inspiratoren for de kommunale barnehagene i Reggio Emilia. Han delte syn med John Dewey, Clestin Freinet og Paulo Freire og flere andre betydningsfulle pedagoger. Felles var at pedagogikken måtte være en del av demokratioppdragelsen, som en livsholdning. I Reggio Emilias kommunale barnehager anser de institusjoner som et offentlig rom. Et rom hvor det føres en offentlig dialog med andre.

Reggio Emilia-filosofien står for en pedagogikk i stadig utvikling og endring i tråd med samfunnets forandringer og ut fra barnas behov. Den er ikke noe pedagogisk program som kan kopieres. Det handler om å la seg inspirere av grunntankene og filosofien, slik at vi kan utvikle dem til vår barnehage og ut fra våre vilkår. Sergio Spaggiari (direktør i Reggio institusjonen, 1994): «**Hvis dere vil gjøre som oss, så la være med å kopiere oss. Dere lever i en annen kultur og en annen sosial sammenheng**».

Norske barnehager sin særegenhet er hvordan naturen er en del av det pedagogiske arbeidet.

Filosofien formuleres ofte som å stimulere til kunnskap ved å anspore barna til selv å oppdage mulighetene til forandring. Dette skjer ved at alle sansene, fornuften, fantasien og kreativiteten motiveres ved stadig stimulering. Barnehagene i Reggio beskrives ofte som handlingens pedagogikk.

Grunntanken i filosofien handler om alles rett til å være delaktige i sitt eget liv og å være aktive borgere i et demokratisk samfunn. Alle mennesker, uansett alder, har et skattekammer som kan være en ressurs for samfunnet. Barna i Reggio Emilia inkluderes også i dette tankesettet og barnas stemmer er synlige i byen på mange ulike språk. Malaguzzi hevdet at et barn har hundre språk. Med det mener han at vi er født med muligheter til en rekke uttrykk. Vi må gi næring til fantasi, følelser og intellekt, som igjen er utgangspunktet for det som barna uttrykker i bilder, lek, spill og all slags språk. Ideen er at barna får øve seg i det de vil ut fra egen interesse og motivasjon. Barna må gis tilgang til mange språk og muligheter for å uttrykke seg. Da får barnet tilgang til hele seg. Malaguzzi hevdet at der er en stor utfordring at barna frarøves nittini av språkene. I det legger han at mange bare aksepterer det verbale språket når noe skal læres eller uttrykkes, og da glemmes det at det finnes så mange andre verdifulle språk som kan brukes når vi skal være i dialog og læring med barna.

Vygotskij har vært og er en viktig inspirator. Han var opptatt av å vektlegge forholdet mellom tanke og språk, og hvordan handlinger medieres av kulturelle verktøy og symboler. I Reggio er de bevisste på å bruke andre barn i små grupper som et pedagogiske verktøy, i den samarbeidsbaserte kunnskapskonstruksjonen, jf. Vygotskijs tanker om utvikling og læring og jf. Dewey som beskrev læring som en aktiv prosess, snarere enn en overføring av ferdig kunnskap. Det er dette læringsynet de er opptatt i Reggio Emilia.

Med inspirasjon fra bl.a. hjerneforskningen startet Malaguzzi og hans medarbeidere å snakke om dannelsen av det rike og kompetente barnet. I 1993 skrev Malaguzzi: Alle barn har medfødte egenskaper og et potensiale til enestående rikdom, kraft, kreativitet, som ikke må underkjennes eller sviktes, og skulle det skje, er det risiko for varig lidelse og skade.

Den pedagogiske filosofien i Reggio Emilia er forankret i stor respekt for barnet og grunnsetningen om at alle barn er født rike, intelligente og med en stor motivasjon til å utforske verden. De er opptatt av menneskets muligheter, og verdier som solidaritet og samarbeid. De har en tro på at vi kan endre verden i en bedre og mer demokratisk retning ved å bekrefte barnas individualitet og rettigheter.

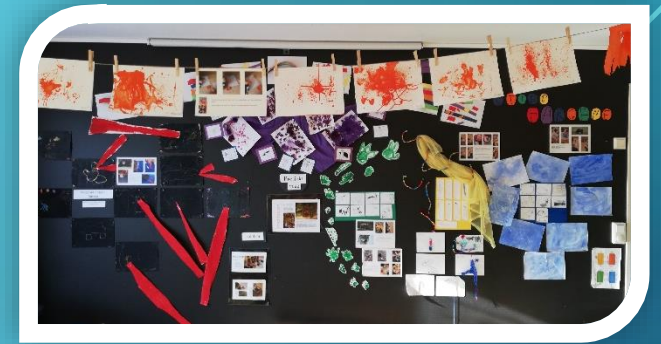

Studietur til Reggio Emilia sommeren 2019. Tema for prosjekt – Dører og Bittesmåene.

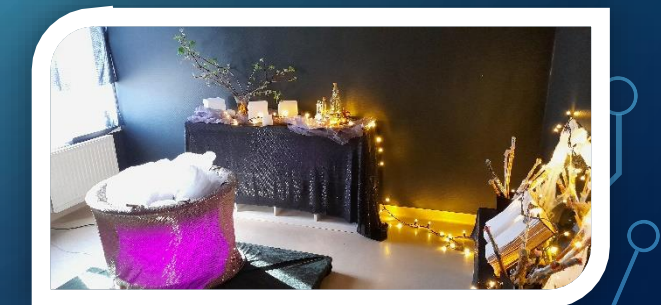
Malaguzzi omtalte filosofien som relasjonspedagogikk i bevegelse med overraskelsesmoment. Han var opptatt av at systemet måtte være relasjonelt, og det skulle ikke bygge på reproduksjon og standardisering. Intensjonen var/er å veve teori og praksis sammen til ny teori og praksis. Individene står i relasjon til hverandre, lærer av hverandre og påvirker hverandre gjensidig og barnehagens struktur, utforming av rom, tilgang på materialer og arbeidsmetode må spille sammen. Og det hele må bygges på grunnleggende verdier som demokrati, subjektivitet og delaktighet. I Reggio brukes definisjonen filosofi, ikke pedagogikk. For Malaguzzi var det veldig viktig å poengtere nettopp dette, fordi i en pedagogisk kontekst er det mulige å fryse fast i et rigid mønster ved å holde fast på en gitt pedagogikk, det unngår vi ved å være i filosofiens verden.

I Reggio Emilia arbeides det mye med pedagogisk dokumentasjon. Pedagogene i Reggio har avsatt mer tid til analyse, diskusjon, refleksjon og dokumentasjonsarbeid enn pedagogene i Norge. Vi er realitetsorienterte, vi velger av den grunn å la oss inspirere av ideene i filosofien og i mindre grad konsentrere oss om kunstdelen.

Ideene og praksisene er dypest sett fundert i en grunnleggende forståelse av hva et barn er i relasjon til verden, og der barnet beskrives som; a rich child, a child of infinite capabilities, a child born with hundred languages. Det som er særskilt ved denne tilnærmingen, og kanskje det som motiverer oss mest, er den store tilliten barn er gitt i forhold til evner, ferdigheter og kapasiteter til selv å oppsøke adekvat læring. Det er særlig to grunnelement som er nødvendige for å kunne forklare hva filosofien handler om. Det ene er oppdragelsen til demokratiet, som kjennetegnes av et sterkt demokratisk syn på mennesket og en vital kommunikasjon. Likeverd og respekt har vært gjennomgående hele tiden. Det andre er den gjensidige dialogen mellom ansatte og barn, og hvordan dette gjennomsyrrer alt arbeidet i barnehagen, ofte kalt for lyttende pedagogikk og skapende kommunikasjon. Det angår hvordan vi snakker til og med mennesker. Hva vi forventer av svar, og i hvor stor grad vi faktisk lytter eller ikke lytter til den andre. Barnet er å anse som et delaktig, ressurssterkt, kompetent og utforskende menneske, med mange ulike måter å uttrykke seg på, jf. de hundre språk, som er sentralt begrep i filosofien.

To eksempel på rommet som dokumentasjon. Bildet over viser hele prosessen i et prosjekt. Bildet under viser rommet i prosessen. Rom der lek kan blomstre utifra arbeidet med prosjektet.

Filosofien anser at læring og utvikling går fra å være en sosial aktivitet til å bli en individuell tilstand. Vi lærer og utvikler det individuelle når vi er sammen med andre. Vi er et menneske i kraft av at vi er sosialt formet. Sentrale aspekter i Reggio Emilia filosofien og Vygotskij's sosiokulturelle læringssyn er implementert i rammeplan for barnehagen. Da er det ikke så overraskende at Reggio Emilia filosofien har møtt stor gjenklang i Verden, og spesielt i Norden. Vi har en barnehagetradisjon som i stor grad bygger på samme verdier for barn og demokratitenkningen.

For å forstå, utvikle og videreføre ideene våre må vi være i kontakt med kilden for å få næring og vitalitet til vårt tankegods – det å være en lærende organisasjon. Vi prioriterer av denne grunn å reise på studie- og ekskursjonsturer i små og store grupper til Reggio, steder i Norge og andre land som kan være en vitamininnsprøytning til vår utvikling og vårt endringsarbeid.

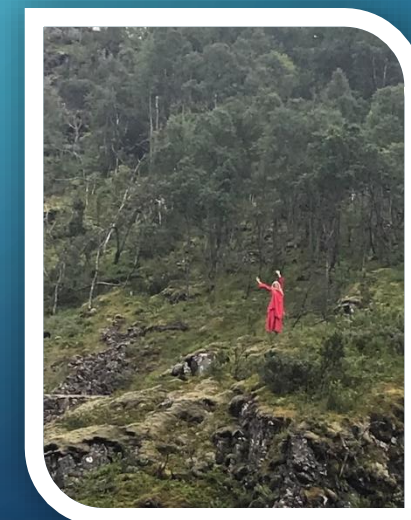
Studietur til Beograd sommeren 2018. Prosjekt – Norrøn mytologi.

Kanskje seilte vikingene på Donau.

Studietur til Flåm/Aurland sommeren 2022. Prosjekt – Barns estetiske væremåte. Bærekraft i form av nærvær.

Huldra i Flåmsdalen. Nærvær til naturen.

6.3 De tre lærerne.

Malaguzzi omtalte tre pedagogiske påvirkningsfaktorer, også kalt de tre primære lærerne i livet til et barn. Det relasjonelle forholdet er selve kjernen i Reggio Emilia-filosofien og filosofien gjenspeiles i et miljø som omgir barnet med tre pedagogiske påvirkningsfaktorer. Den første læreren er foresatte som er trygge, forutsigbare, aktive og veiledende partnere for barnet. Den andre læreren er barnehageansatte, som er forskere med vilje til å engasjere barna i meningsfulle aktiviteter og samtaler. Den tredje læreren er rommet/miljøet. Tanken om de tre lærerne står veldig sentralt i filosofien, vi tenker at disse lærerne er avhengige av hverandre og påvirker hverandre i et gjensidig samspill. Malaguzzi omtalte også barnet som en lærer, og med det mente han at barn lærer og blir inspirert av hverandre gjennom lek og ulike aktiviteter jf. de hundre språk. Barn, ansatte og foresatte er interaktive og arbeider sammen, men det er alltid den voksne som har hovedansvaret for rammer og grenser. Disse faktorene må alltid ses i en sammenheng og det fysiske miljøet er å anse som en viktig lærer som bidrar til barns utvikling av selvstendighet, lek og skapende aktiviteter.

Den første læreren, barns foresatte.

Barns velvære er alltid knyttet til foresattes og omsorgspersoners velvære. Den største og viktigste rollen innehar foresatte. Foresatte er alltid hovedansvarlige og de viktigste personene for egne barns liv og oppvekst. Foresatte har hovedansvaret for oppdragelsen, og de bidrar som viktige støttespillere i barnehagen, på skolen og i frivillige lag og organisasjoner. Barnet forventer at foresatte ser dem, hører dem og forstår dem. Barna forventer at foresatte gir dem følelse av trygghet, anerkjennelse, mestring, selvfølelse og selvtillit.

Vi forventer deltakelse og er innstilt på at foresatte vil samarbeide om barnets, barnehagens og samfunnets beste. Deltakelsen har ulike former: Daglige bringe- og hentesituasjoner, dialog om prosjekt, foreldremøter og -samtaler, ulike arrangementer i samarbeid med FAU, feiringer, dugnader... Den aktive deltakelsen av foresattes liv i barnehagen er en viktig del av den totale pedagogiske opplevelsen.

Vi ønsker at foresatte skal være en del av barnehagen og vi ønsker å gi foresatte anledning til å delta i beslutninger i et åpent kommunikasjonsmiljø, som påvirker barnehagens kultur til å være i bevegelse.

Vi ønsker at foresatte bestreber en autoritativ voksenstil, jf. Baumrind, og tilrettelegger for best mulig utvikling ved å la barnet få tid til å utforske og tolke omgivelsene rundt seg. Det er viktig at foresatte samhandler med barnet og er i god og nær dialog med barnet. På den måten kan foresatte være til stor nytte i samarbeidet med barnehagen om barnets interesser, relasjoner, kunnskaper og ha en forsterkende rolle i oppdragelsen av barnet.

Bilde fra et foreldremøte. Det er viktig at vi deler med hverandre for å kunne støtte hverandre i arbeidet med barna.

Den andre læreren, barnehageansatte.

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i et demokratisk fellesskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp. Vi skal sikre at barna forstår våre felles verdier og normer. Personalet skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, naturen og kulturen. Barna får delta i beslutningsprosesser og utviklingen av vårt felles innhold. Vi arbeider for å styrke forbindelsen mellom hjem, barnehage og samfunn. Vi observerer og lytter bevisst til barn for å vite hvordan vi skal planlegge eller fortsette vårt arbeid. Vi stiller spørsmål og forsøker å oppdage barna sine ideer, hypoteser og teorier. Gjennom samspill, dialog, lek skapes det mening i den verden de er en del av. Det oppelsker barnas evne til kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, evne til å yte motstand og å vise handlingskompetanse. Barna kan da bistå i endringsarbeidet og ansatte kan fremme danning. Vi diskuterer hvordan barna har samarbeidet, hva barna har observert og oppdaget. Vi er opptatt av å ha fleksible planer og forberedelser. Vi er i dialoger med barna og gir dem muligheter til å oppdage noe. Vi tar barnas ideer og sender dem tilbake for videre utforskning. Dette er alltid en pågående prosess, og vi er på mange måter partnere med barna i en evigvarende prosess med forskning, lek og læring. Det er veldig viktig for oss å holde barnets spørsmål, tanker og teorier levende, samtidig som vi gir barna tid. Vi forsker sammen, støtter og veileder måten barna leter etter svar og skaper mening i sin verden. Et viktig moment i filosofien er nettopp å utfordre barns evner til å løse problemer i fellesskap, både med andre barn, voksne, det fysiske rommet og ulike materialer. Vi anser barnet som et aktivt subjekt som utforsker verden sammen med andre barn og voksne. Av den grunn er vår pedagogiske arena preget av aktiviteter, samarbeid og lydhørhet. Vi kan lytte, og med det menes at vi tolker, gir mening og verdi til avsenders uttrykk og det vises ved at vi ikke lager svar på barns spørsmål. Vi har en dialog som gjør at det både skapes svar og nye spørsmål. Vi er likeverdige stemmer som kommer til orde i en lærende prosess der alle deltakerne vet at det er mulig å endre standpunkt. Det handler om våre samarbeidsevner i forhold til barna, og det er dette aspektet som bidrar til dannelsen av kreative, intelligente, frittenkende, reflekterte og observante individer. I en større sammenheng kommer da den demokratiske verditenkningen til sin rett. Ansvaret plasseres hos den voksne som innehar en avgjørende posisjon, og er i en kontinuerlig prosess i forhold til læring og demokratisk dannelse.

Hva har dere opplevd på turen vår i dag? Pedagogen hjelper barna til å huske kva som har skjedd ved at barna tegner det som de husker. Noen husker en ting, andre husker noe annet – helheten av turen kommer fram for alle i dette samarbeidet. Pedagogiske mål: dialog, lytte, gjenskape minner, fellesskap.

Vi er åpne for barnas meninger og interesser. Vi søker å utøve en autoritativ ledestil. Vi skal alltid ha barnets beste som mål. Vi legger til rette for foreldresamarbeid og en god dialog med foresatte. Vi medvirker til å styrke barns medfødte egenskaper og interesser i samarbeid med foresattes og andre barn. Vi gir barn medbestemmelse i henhold til modenhet og situasjon. Barn skal ikke gis et ansvar de ikke er rede til å håndtere. Det er vår jobb er å sette sammen mindre grupper, slik at alle barna løftes, mestrer og opplever å være inkludert samtidig som relasjonene styrkes og utvikles. Vi er forskende og lærer samtidig med barna. Vi repeterer ikke ting som ikke gir mening for barnet. Vi observerer, dokumenterer, lytter og tolker. Vi jobber hele tiden med relasjonene i barnehagen. Vi stiller oss selv spørsmål om hvordan barna oppfatter de ulike situasjonene, og hva vi kan gjøre for å fremme utviklingen ved å imøtekomme barnets interesser og styrke det relasjonelle samholdet i barnehagen. Vi velger bevisst å innta en forskende og inspirerende rolle, slik at vi engasjeres av leken og det barna er opptatt av. Vi forsøker å se det kjente og det etablerte på nye måter. Vi ønsker å ta imot og medvirke til impulser. Vi byr på oss selv og improviserer for å skape overraskelser. Vi vet at planlegging kun er et redskap, planlegging er aldri et mål i seg selv. Vi dyrker relasjonene og sverger ikke til det absolutte. Vi reflekterer og vet hva vi kan bruke her og nå situasjonene til, hvordan vi kan gjøre det og vi går inn i kunnskapsfeltet sammen med barna. Det handler om å evne til å motivere ved å være i en relasjon som vil vite hva som lurer rundt neste sving. Vi gir barna tid til refleksjon og utforskning. Vår jobb er ikke å komme barna i forkjøpet. Vi har tro på barnet og anerkjenner barnas rett til å være autoritet i sin egen kropp og opplevelse.

Den sirkulære prosessen. Modell av Yvonne Hoff Standal

Den tredje læreren, det fysiske miljøet.

Barna leker seg frem til egenartete steder, de endrer atmosfæren, tilfører materialer og gjenstander slik at rommet skal passe til deres aktivitet. Barna forholder seg til rommet i barnehagen når de leker og samhandler med hverandre. De uttrykker at rommet formidler et budskap. Barn har også behov for organiserte situasjoner sammen med voksne og de har behov for å trekke seg litt tilbake for å være alene. Vi tilrettelegger ved å dele rommet i mindre rom eller ved å endre miljøet. Vi opplever at denne bevisstgjøringen av rommet som den 3. læreren gir gode didaktiske rammer for vårt pedagogiske arbeid.

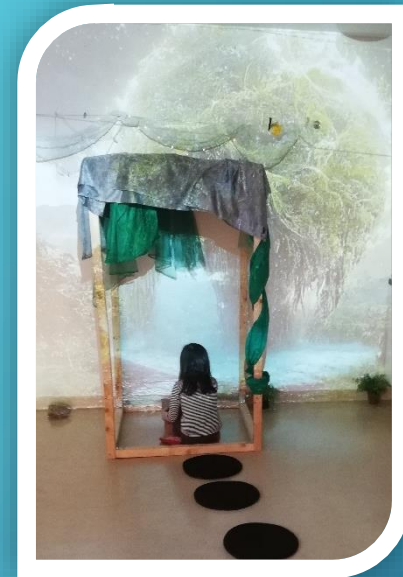
Vårt miljø, både innendørs og utendørs, skal reflektere våre verdier. Vi mener at barn har rett på tid til å leke og lære i innbydende rom som er designet for sensoriske (sånse) opplevelser. Malaguzzi uttalte at det fysiske miljøet skal virke som et slags akvarium, som reflekterer de ideer, etikken, innstillinger, oppfatninger og kulturen til de mennesker som lever i det. Vårt barne- og læringsyn skal kunne gjenspeiles i vårt fysiske miljø. Våre rom og materialer skal ha egenskaper som fremmer ønsket sosial adferd og trivsel. Vi anser barnehagemiljøet vårt som et pedagogisk verktøy, nærmest som en støttepedagog, den tredje lærer.

Det skal være sammenheng mellom romlig kvalitet, læringskvalitet og miljøet skal være et sted for barna å utforske, leke og lære. Vi skal løpende observere barns utforskning og hvordan rommet brukes. Rommene skal være et sted for fellesskap og gruppeaktiviteter.

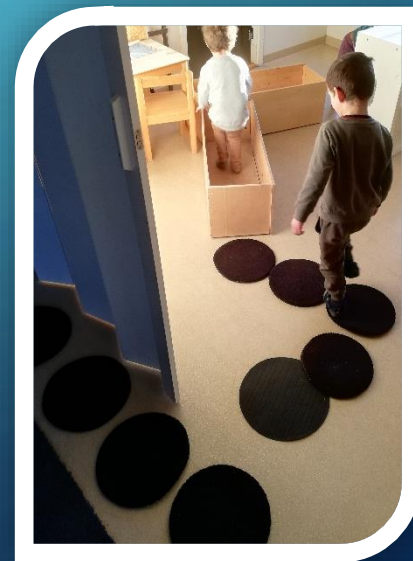

Miljøet vårt skal støtte våre læreprosesser, vårt fellesskaps- og selvstendighetsideal. Vi gir barna omgivelser som er utformet for lek, nysgjerrighet, undring, forskning og ulike prosjekter. Omgivelsene våre har til hensikt å innby til skjønnhet og felles estetikk. Vi tilbyr varierte aktiviteter, som bygger på det å være og det å leve i fellesskap. Rommet er møteplassen og det skal være tilgjengelig, fleksibelt, mangfoldig og oversiktlig. Ulike materialer og verktøy står fremme. Det meste er sortert i transparente bokser, dette for at barna skal se innholdet. Vi har stoler for de som ønsker å sitte og arbeide. Det er gode muligheter til å stå og bevege seg om barna ønsket det. Møblene, verktøyene og materialene er tilpasset barna. På mange måter kan rommet kommunisere på avstand, de snakkende veggene, som viser hva som skjer. De er egentlig et speilbilde av vår organisasjon, rommet viser vår identitet og vårt lærings- og barnesyn. Sannheter om barna er også på mange måter utformet i det pedagogiske rommet. Rommet og materiale kommuniserer til enhver tid hva barna kan gjøre og hva de ikke kan gjøre. I utgangspunktet skal ikke barna be om hjelp fra ansatte for å få tilgang verktøy og materialer.

Vi jobber hele tiden for å forstå rommets sjanser til å skape et kreativt og fleksibelt miljø, som pirrer nysgjerrigheten, utfordrer, vekker forundring, oppmuntrer til kommunikasjon og relasjonsbygging. Barna er med og preger hva rommet skal inneholde. Det bor altså en lærerik kraft i rommet, kraften er alltid i endring, og det stimulerer barna når ansatte lærer seg å oppdage rommets vitalitet/styrke. Vi skal skape ulike miljø som er transparente, som inviterer til inspirasjon og undring og hvor barnekulturen med sin magi er mer verdsatt enn at rutinene skal flyte. Vi fungerer som veivisere og døråpnere og legger til rette for, at barna kan dykke dypere inn i deres forståelse av seg selv, deres fysiske miljø og deres relasjoner med andre.

Barna utformer sjølv sitt fysiske miljø, dersom materialer, rommet og støtten fra andre pedagogen er tilstede.

6.4 PROSJEKTARBEID.

Prosjektarbeidsformen er en av grunnsteinene i Reggio Emilia. Vi følger barnas engasjement og interesser, ofte kalt barnas spor, og det er styrende for hvilken retning prosjektet tar. Derfor kan ikke vi detaljplanlegge prosjektet, fordi vi kan ikke på forhånd definere hva barnet er opptatt av og hvordan det ser ut. Vi kan ikke på forhånd vite hvilke deler barnet er opptatt, og hva som er mest interessant for fellesskapet. Når vi jobber prosjektrelatert oppdager vi sporene og hva fellesskapet er opptatt av. Vi mener de må være et absolutt for å gi barnet et godt og variert omsorgs- og læringsmiljø. Det er derfor ikke hensiktsmessig at vi avgrensner et prosjekts muligheter i forkant ved å legge føringer for temavalg, tidsperspektiv, rammer osv. Veien blir til når vi går den sammen med barna. Dette er en arbeidsform som inkluderer barna i større grad enn om vi hadde planlagt alt på forhånd. Hensikten er å gi barna muligheter til å fordype seg i emner ut fra egne interesser og forutsetninger. Prosjektene kan vare fra noen timer til flere år, og det kan lede til 100 nye. Det kommer an på om prosjektet får mulighet til å vokse, eller hvor lenge interessen til barna varer. Arbeidsformen er en fordypelsesprosess, både for barn og ansatte, det handler om å inkludere og å anerkjenne barns kompetanser. I prosjektarbeid bruker vi hele kroppen, språket og alle sansene våre. Vi eksperimenterer og skaper sammen med barna. Det er ikke like stor aktivitet i prosjektarbeidet hele tiden, det kan også forekomme tidsavbrudd og ikke alle barna er med til enhver tid. Vår hovedrolle er å reflektere vårt barne- og læringsyn i arbeidet, slik at barna opplever at de er kompetente, og får tid til å være sosiale og å utforske verden. Det krever at vi kjenner barnekulturen og lar oss begeistre av barns rike.

Vikingprosjekt,
2017/18

Norrøn mytologi
prosjekt 2018/19

Dører og Bittesmåene prosjekt 2019/20

«Når rytmene ler
og tonene gråter –
rytmikk med kraft
og virkelyst til
følelser. Prosjekt
2021/22

Barna skal sammen bygge sin forståelse av verden i et samspill med menneskene som omgir barnet og miljøet. Det er en gruppeprosess der barnet stimuleres av andres oppfatninger, kompetanser, handlinger og erfaringer. Dette gir igjen grunnlag for en individuell læringsprosess. Målet er at de sammen skal finne ut av noe de ikke visste. Framdriften i prosjektene baseres på observasjoner av barnas uttrykk, i vid forstand, og ulike dokumentasjoner. Vi reflekterer og vurderer hvordan vi kan lage rom som er innbydende og stimulerer trangen til det barnet er opptatt av her og nå. Vi ønsker å gi barna kompetanser som gjør at de kan være problemløserne og samarbeidende. Vi tenker det er livslang læring, som barna trenger for å klare seg i dagens og framtidens samfunn. Det krever at vi er bevisste i våre roller uansett type prosjektarbeid. Vi skal alltid stille oss nysgjerrige og undrende sammen med barna og vi skal motivere barna til å finne løsninger selv. Vi skal lytte fremfor å snakke om det kjente, vi skal stille spørsmål istedenfor å gi svar, vi skal være skuelystne istedenfor å informere, vi skal forske versus å overføre gammel og kopiert kunnskap. Vi skal observere, dokumentere og tilføre prosjektet problemstillinger, hypoteser, ulike overraskelsesmomenter for å skape fremdrift og vi skal gi prosjektet så mye tid barna ønsker.

Vi har også prosjekter som er fastsatt i tid, der ansatte har satt noen rammer på forhånd, men det er alltid rom for barn til å medvirke. Barnet er forsker og vi er medforskere. Dette krever at vi respekterer og anerkjenner barnas væremåter og deres verden. Et prosjektarbeid har alltid til hensikt å gi rom for barnas egne fremgangsmåter, erfaringer, teoridannelser og erkjennelser. I årsplanen og dokumenter fra avdelingene finnes det informasjon over noen konkrete prosjekt. Tanken og målet bak prosjektarbeid er altså å åpne for nye tilnærminger til fenomenet kunnskap. Malaguzzi hevdet i sin tid at kunnskap er som en kokt spaghettiklase. Du kan ikke dra ut en spaghettitråd og si at det er kunnskap og at en annen er lek. De er vevd sammen, som den kokte spaghettiklasen, og vi kan dermed ikke skille mellom læring og lek. Kunnskapssammensmeltning er i denne sammenheng en prosess som verken er lineær, målbevisst eller endelig. Vi jobber prosjektrelatert fordi vi har erfart at barns bygging av kunnskap skjer på flere stadier, litt frem og tilbake, samtidig. Denne innfallsvinkelen til læring er ulik en tradisjonell forståelse av kunnskapserving, som er en lineær prosess som følger kontinuerlige og forutsigbare stadier, ofte kalt det skolske systemet. Målet er det samme, at barna får mer kunnskap, men vår vei til målet er annerledes enn ved klassisk kunnskapsformidling. Barna er rike på ressurser, de har en iboende kraft og vilje til å vokse, men de har ikke kunnskapen i seg og det er ikke slik at kunnskapen blir utløst når barnet har nådd en viss alder. Og her finnes den overordnede pedagogiske ideen om å la barnas ideer, interesser, tanker og nysgjerrighet vise vei for læring. **Malaguzzi sa: Det jeg hører glemmer jeg, det jeg ser husker jeg, det jeg gjør forstår jeg.**

Barns estetiske væremåte.
Bærekraft i form av
nærvær. Prosjekt 2022/23

6.5 Menneske- og barnesyn.

Reggio Emilia filosofien har et gjennomgående positivt syn på barnet. Filosofien hevder at barn er født som intelligente, rike, aktive, skapende, kreative, forskende og med en sterk indre motivasjon til å utforske verden. Dette sto i sterk kontrast til hvordan barna ble ansett av den katolske kirken. De anså barn som tomme krukker som ventet på å bli fylt med kunnskap, og livet som det sovende barnet som ventet på å bli vekket til kunnskap. Dette synet er gjenkjennende også i det norske samfunnet, og vi er tydelig på at vi tar avstand fra et slikt menneskesyn. Ansatte med et slikt syn inntar ofte en ovenfra og ned holdning til barnet med en rigid oppfølging av regler, etikk og praksis for alle berørte parter. Det mener vi ikke er til barnas beste. De fleste som har vært barn vil kunne vedkjenne at de som barn hadde ressurser og kompetanser, og at det gjorde godt å bli tatt på alvor. I *Interest and Effort in Education* fra 1913 skrev Dewey at: hvis vi kan forstå et barns innstendige behov og kraft, kan omgivelsene tilføres materialer, apparater, fysiske, sosiale og intellektuelle ressurser, i den hensikt å styre barnets adekvate driv. Da trenger vi ikke tenke på interessen, den vil ta vare på seg selv. De sosiale ressursene Dewey refererte til, handler alltid om andre mennesker som deltar i samspill med barnet. Vi forsøker å forstå mennesket i et helhetsperspektiv, som hele mennesker.

Det krever igjen et helhetlig menneskesyn der menneskets fysiske, psykiske, sosiale og åndelige dimensjon er en enhet. Det betyr at vi er en udelelig enhet av kropp, sjel og ånd. Dimensjonene er likeverdige, de er uløselig knyttet til hverandre og de påvirker hverandre gjensidig. Vi er lyttende for å få innsikt i den enkeltes enhet (kultur, etikk, estetikk og historier m. m), fordi den vil alltid være personlig. Vi anser menneskets åndsdimensjon som en karakter ved hver og en oss, og vi jobber alltid for det som alle kan samles om.

Vi har et helhetssyn på det rike barnet, hvor barnet blir sett og forstått som et aktivt, kompetent og ressurssterkt individ fra fødselen av. Et kompetent barn, med egen lyst og kraft til å lære, vokse og utvikle seg. Barnet har alle muligheter for utvikling boende i seg. Vår rolle er å tilrettelegge for best mulig utvikling, la barnet få muligheten til å utforske og tolke omgivelsene sammen med andre. Vi mener mennesket blir født med muligheter til mange ulike uttrykk, uttrykksmåtene og evnene blandes og blir avhengige av hverandre i en større sammenheng. I bunnen ligger en tro på at det skal være mulig å bygge et mer rettferdig samfunn ved hjelp av god og bevisst barneoppdragelse. Riktig barneoppdragelse kan føre til at barnets energi og kapasitet frigjøres, og dermed fremmes en harmonisk utvikling av hele barnet på alle områder. Vi har et optimistisk syn på det rike barnet, vi vet at barn kan og vil og vi respekterer deres kultur, som er i evig forandring og utvikling. Vi vil se barnet og hvilke behov det har. Vi bruker dette til å skape gode leke og lærings situasjoner. Barnas synspunkter tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet. Barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta. Det er vi som setter rammene og grensene gjennom å være en autoritativ voksen.

6.6.0 Læringssyn

Malaguzzi sa at hensikten med undervisning var å bringe inn vilkår for læring.

Med det mente han at læring skal bidra til barns oppfinnsomhet og muligheter for nye fantasireiser. Han var opptatt av at vi ikke måtte bruke ord som snarvei til kunnskap.

Dewey var også opplukt av å ta utgangspunkt i barnas egne erfaringer og legge til rette for samarbeid, sosial handling og deltakende kommunikasjon for å skape mening og læring.

Den grunnleggende tanken er at barn lærer gjennom å skaffe sin egen kunnskap i samhandling med andre barn, omgivelsene sine og med kompetente og nysgjerrige voksne. Barns medvirkning er et viktig moment i filosofien. I følge filosofien har barnet alle muligheter for utvikling boende i seg selv. Vi skal fremme læring, slik at barna opplever miljøet som stimulerende og som ivaretagende for barnas lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Vi introduserer nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for våre prosjekter og læringsprosesser. Barna får tid til å undersøke, oppdage, forstå sammenhenger, utvide perspektiver og erverve ny innsikt. Barna bruker hele kroppen, språket og alle sanser i slike læringsprosesser. Vi gir støtte til læringsfellesskap, slik at barna får virke inn i egen og andres læring.

Vi tenker at barn har et sterkt behov for og ønske om å lære. Læringen skjer i en relasjonell og samhandlende kultur, og dialogen er veldig avgjørende. Dialogen blir som en forhandlingsprosess når kontroll erstattes av fleksibilitet og tid. Det gir et annet resultat enn om vi kontrollerer det endelige resultatet. Det kan f.eks. være ved å styre en samtale i barnehagen eller ved å bruke et ferdig utviklet pedagogisk program med bestemte mål. Vi vektlegger heller den frie dialogen og gir kroppsspråket stor tyngde i våre kommunikasjons- og læreprosesser. Vår rolle er å legge til rette for mest mulig utvikling, la barnet få mulighet til å utforske og tolke omgivelsene. Vi vektlegger også at barna skal få anledning til bruke og øve på så mange uttrykksmåter som mulig, fordi vi mener da at barnet får større og dypere tilgang til alle sider av sin personlighet. Vi utfordrer barna til å tenke både individuelt og kollektivt.

Mikrooppdagelser er et begrep som Biljana C. Fredriksen har utarbeidet og dette begrepet bygger på ulike teoretikere og filosofer, blant annet Dewey. Dette begrepet er blitt stadig meir integrert i vår praksis. Da dette begrepet hjelper oss å se verdien av barn sine små oppdagelser i hverdagen.

Mikrooppdagelser

Kroppslige forhandlinger med materialet

Indre forhandlinger mellom tidligere og nye erfaringer

Forhandlinger med andre mennesker innenfor den sosiale konteksten.

(Fredriksen, 2013, s126)

Vi deler, tenker, reflekterer og lærer sammen. Vi dannes som individer gjennom en veksling mellom å bli påvirket av – og å påvirke. Denne vekselvirkningen er grunnlaget for tilnærmingen til det å lære, som en del av barnets dannelsesprosess. Læring er i denne sammenheng ikke overføring av faktabasert kunnskap, men en prosess hvor barn dannes som individ. Dette kalles for et sosiokulturelt lærings syn, inspirert av Vygotskij, som også rammeplan for barnehagen bygger på. Et sosiokulturelt perspektiv bygger på en antagelse om at læring skjer gjennom bruk av språk og deltakelse i sosial praksis. Vygotsky understreket betydningen av å legge til rette for en mer kompetent jevnaldrende eller en voksen i sammenheng med barns læring. Hovedfokus er på oss, vi skal være aktive rollemodeller i barns læringsprosesser. Læring skjer ved at barnet gjør ting sammen med noen som behersker det de gjør på en bedre måte enn hva barnet gjør. Etterhvert forsøker barnet å gjøre det samme alene. Vi bygger på mange måter et stillas rundt barnet ved å gjøre ting sammen med barnet. Deretter tar vi stillaset skånsomt bort, og lar barnet gjøre tilsvarende alene. Betydningen av samhandling og kollektive prosesser fremheves i det sosiokulturelle perspektivet. Bruk av ulike verktøy skaper forutsetninger for utvikling av høyere mentale funksjoner. Gjennom Vygotsky og hans etterfølgere er begrepet mediering tatt i bruk for å forklare at læring skjer gjennom formidling av noen eller noe, mer om dette i årsplanen.

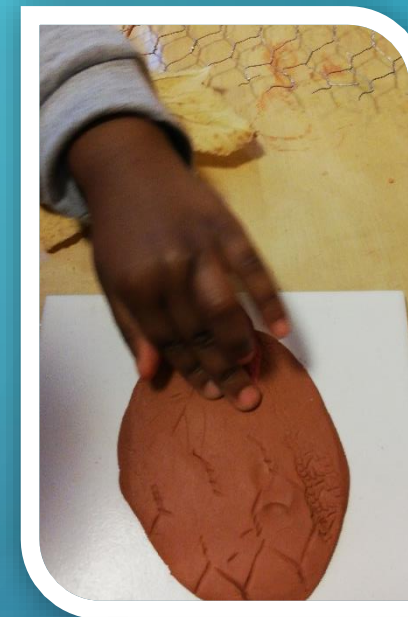

Barna motiverer hverandre og deler ulike teknikker for å mestre terrenget.

6.6.1 Lyttende pedagogikk og dialog.

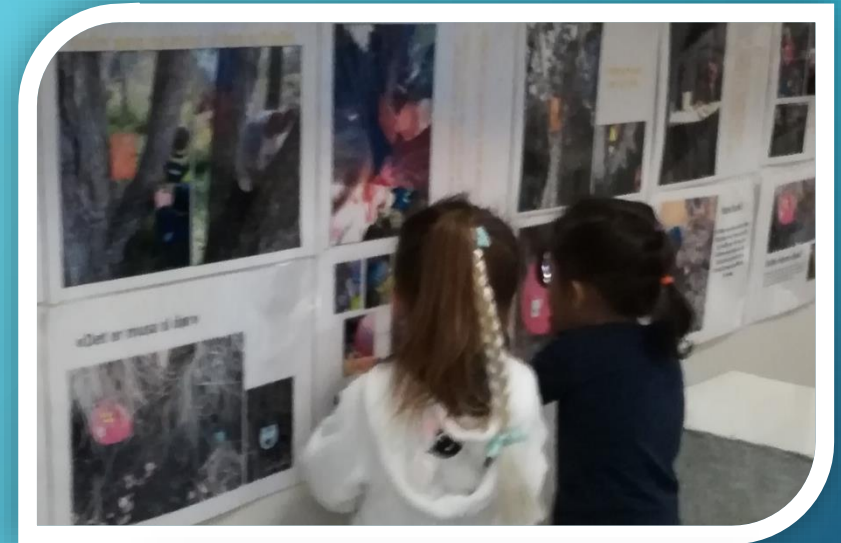
I Reggio benytter de begrepet lyttepedagogikk og forklarer begrepet som et motsvar til tanken om læring som overføring og reproduksjon. Lyttepedagogikken blir beskrevet som et verktøy for demokratisk deltagelse i drøfting og evaluering av pedagogisk praksis. Det handler om å lytte til tanken, ideer, teorier, spørsmål og svar fra barn og voksne. En åpenhet for den andres inntreden og annerledeshet. Det er som en etisk relasjon basert på åpenhet for den andre ut i fra individets ståsted. Lyttepedagogikken betrakter kunnskap som konstruert, provisorisk og perspektivert. Lyttende pedagogikk knyttes til etikk og demokrati i pedagogisk arbeid. Etikken beskrives som preget av vennlighet, gjestfrihet, respekt for den andres tanker og med åpenhet for andres ståsted og erfaringer. Lyttende pedagogikk er når barn og voksne lærer sammen i dialog. Vi ser på oss selv og verden fra ulike perspektiv og med ny type logikk, nye tankerekker og nye forklaringer. Begrep som motstand og fantasi trekkes inn som en naturlig del av den lyttende pedagogikken. Motstand i denne sammenhengen handler om å stille spørsmål ved de forestillinger og tanker som tas for gitt, og kan sammenlignes med det å utfordre. Ofte er det motstand og utfordringer som leder de involverte videre i jakten på ny kunnskap. Fantasi omtales ofte som utfordrende og provoserende.

Vår barnehage står på demokratiets grunn. Det er først når vi lytter til barnas tanker og observerer deres handlinger, at vi kan frembringe et meningsfullt miljø som vekker barnas undring og ønske om å søke kunnskap i dialog med hverandre. Å være aktivt lyttende er en forutsetning for at barna skal kunne medvirke i utformingen av sitt eget læringsmiljø i rommet. Denne type pedagogisk tilnærming vektlegger altså forholdet mellom barnet og den voksne, hvor barnets rettigheter består i å bli sett av og å befinne seg i dialog med den voksne/andre barn. Didaktikkbegrepet handler her om opplevelser, erfaringer og kunnskaper i handling og interaksjon med objekter og mennesker i samme fysiske rom. Formidlingen er åpen, utvidende og den søker barnets erfaringer og relasjoner, samtidig som den innlemmer barnet og vektlegger prosessen (eksistensialfilosofi). Det er altså ikke en enveis kommunikasjon av forhåndsdefinerte sannheter. Vi er en estetisk virksomhet som spiller på de estetiske læreprosessene (aisthesis, som betyr oppfattelse ved hjelp av sansene). Det handler om det som er sansebasert, kroppslig forankret og formskaping som gir meningskaping. Den estetisk erkjennelsen handler om å godta verden i form av interaksjoner og relasjoner. Denne erkjennelsen er i harmoni med både det dialogiske og det lyttende, som er karakteristisk for Reggio Emilia filosofien..

Det å konsentrere seg mer om at hendelsene henger sammen med interessen for praksis. I interessen for hendelsene ligger intensjonen om å bryte ned det som blir tatt for naturlig og nødvendig. Hendelsen er ikke gitt på forhånd, den finner sted i møtet mellom barna og er i kontinuerlig endring. Det samme prinsippet gjelder for våre rom, de er også i kontinuerlig endring som en følge av at barnas interesser forandres.

Gjennom å være pedagogisk problemformulerende utvikler barn og ansatte sin evne til å reflektere kritisk til den verden vi selv er en del av. Personalet og barna lærer seg å se verden, ikke som en statisk virkelighet, men som en virkelighet i stadig endring. I vår barnehage er barn og ansatte en gjensidig ressurs. Det handler om hvordan vi løfter frem barnas og ansattes kompetanser i ord og handling. Vi viser en gjensidig interesse for den andre, og vi prøver ut hverandres ideer med nysgjerrighet for å løse nye utfordringer. På den måten får barna og personalet mestringstro og tiltro til egne kompetanser, ved at vi lar barna og ansatte mestre nye utfordringer ved hjelp av egne kompetanser. Det at vi ikke er like er en fordel, fordi det kan være drivkraften for både individuell og felles læring. Vi bruker dialogen som en inngangsport til begeistring, og til å være åpne for nye sannheter, for andres forståelse og andres tenkemåter. Gjennom dialogen lytter vi bevisst til hvordan vi arbeider, som igjen inspirerer til nye tanker og nye muligheter til å vurdere våre egne måter å tenke og handle på. Vi benytter pedagogisk dokumentasjon som utgangspunkt for dialog. Dialogen settes videre i sammenheng med lyttende pedagogikk, hvor barn og ansatte lærer sammen, i dialog. Sammen kan vi se på oss selv og verden fra ulike perspektiv og det kan bidra til en ny type logikk, nye ideer og nye forklaringer. Dialogen anerkjenner den andres meninger og har tillit til at den andre også ønsker å lytte. Enighet er ikke et mål, men å forstå den andres forskjellighet og å se dialogen i en sammenheng med det å utvikle og bevare et demokratisk samfunn er det viktigste. Dialogen må læres og leves sammen med fellesskapet.

Dokumentasjon i rommet er viktig for at barna skal kunne følge prosessen i et prosjektarbeid.

7.0 Fra dokumentasjon til pedagogisk dokumentasjon.

Dokumentasjonen begynner gjerne i en observasjon som stiller spørsmål og vekker nysgjerrighet til det som er observert. Det kan være at vi legger merke til noe som interesserer barna, vi endrer fokus og forsøker å dokumentere dette interesse øyeblikket. Dokumentasjonen blir et resultat av et valg som ble gjort da det ble observert. Dokumentasjonen brukes til å videreutvikle vår pedagogiske virksomhet, og da vi dokumentasjonen for pedagogisk dokumentasjon. Den som gjør dokumentasjonsarbeidet dokumenterer i virkeligheten ikke barnet, men kun sine egne kunnskaper, forestillinger og ideer. Vi får altså innsikt i hva som blir verdsatt i barnas læreprosesser av den ansatte. Dette gir et godt utgangspunkt for refleksjon og lærende møter, og det er helt nødvendig å bruke dialogen for å oppdage og for å forstå verdien av dokumentasjonsarbeidet.

En annen viktig del er å dokumentere barnehagelivet for å synliggjøre barnas lek, hverdags opplevelser, læringsprosesser, det å skape bevissthet rundt barns kunnskapsbygging og bidra til videre samtale og refleksjon, også mellom barn og ansatte, og barna seg imellom.

Hva barnet er opptatt av? Hvem er barnet i relasjon med? Hva er barnets styrker, ferdigheter og egenskaper? Hva kan vi gjøre for å stimulere til progresjon og hvilke fagområder er barnet interessert i? Dette kan ikke vi planlegge, vi er profesjonelle og bruker her og nå situasjoner aktivt for å skape mer interesse og begeistring hos barnet.

OBSERVASJONS FASEN

- * Vi observerer barna ute på tur og ser at de viser interesse for blader og kongler.
- * Dette kan vi koble til vårt prosjektarbeid der vi ser på barns estetiske væremåte.
- * De viser interesse for ulike naturmaterialer og vi kan gi de flere estetiske sanseopplevelser, som skaper undring, felleskap, glede og mikrooppdagelser.

Introduksjon stein

Musikk i rommet: The song of stones – Trobar de

Fra minst til størst

Klarer vi å putte de mellom fingrene?

Trollet har mistet nesen sin og har laget merket i gulvet

Hvor mange steiner har vi?

Jakt etter insekter

Vi ønsket å studere insekter og hvordan de lever enda nærmere. Siden de er så gode til å gjemme seg, var det vanskelig å finne. Barna fikk derfor bruke et inspeksjonskamera, som lar dem titte inn steder det er vanskelig å komme til ellers. Her fikk barna også se nærmere på insektenes bevegelser, siden man unngår å skremme dem bort.

Barna ble delt i flere grupper på to og to barn. De måtte samarbeide, og komme frem til hvor de ønsket å lete etter insekter. Sammen måtte de også fordele oppgaver mellom hverandre. Noen holdt kamera mens andre tok bildene, for å gjøre det rettfærdig sørget de også for å bytte på de ulike oppgavene. Det er viktig å vise barna at vi kan bruke digitale hjelpemidler på ulike måter. Gjærne på andre måter enn kun spill og TV.

Natur, miljø og teknologi
«Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbi nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper» (Rammeplan 2017: 52)

«Personellet skal [...] utforske og eksperimentere med teknologi og naturfenomener sammen med barna»
(Rammeplan 2017: 52)

Vi tolker våre dokumentasjoner med den intensjon om å inspirere til en videre drøfting i fellesskapet. I dette fora deler vi våre erfaringer, tanker og trener refleksjonsmusklene våre. Vi opplever da at nye tanker fødes og det gir igjen grunnlag for nye teorier og praksiser som kan tolkes. Dette både løfter og holder prosjektene våre i gang, og det gir engasjement slik at nye prosjekter fødes. Det fører igjen til at vi må agere på nye måter, vi må være i bevegelse og i dialog med vårt didaktiske arbeid. Vi viser også stor interesse for barns uttryksformer og ser etter hvilke kunnskaper som barna viser i det de avbilder. Et godt og pent bilde eller en fin sang er altså ikke målet, det er heller et biprodukt. Vi har en sterk tro på at opplevelser og fantasiutfoldelser gjennom skapende arbeid har en stor innflytelse på læring. Dokumentasjon er en synliggjøring av vår praksis. Når vi dokumenterer hva barna gjør og hva vi gjør sammen med dem, blir vi mer bevisste på konsekvenser av vår egen adferd.

Dokumentasjon og tolkningen av det pedagogiske arbeidet brukes blant annet til å veilede ansatte, og dette arbeidet er igjen viktig for å aktivisere intelligente situasjoner i forbindelse med barnegruppens prosjektarbeid. Det dreier seg om å se og å begripe hva som foregår i det pedagogiske arbeidet og hva barnet er i stand til, uten at vi har fastlagt rammer i form av forventninger og normer. Når vi er reflekterende til utprøvd erfaring, med den intensjon å utvikle nye teorier om barns sosialisering, læring og bygging av kunnskap, er vi delaktige i produksjon av ny kunnskap. Dokumentasjonen blir et middel til selvrefleksjon for å være i evig utvikling. Dette krever at vi drøfter og har en dialog i forhold til det som dokumenteres. Refleksjonene skal føre til økt innsikt om barnet, hvordan barnet har det, hva barnet tenker og hvordan vi kan legge til rette for videre utvikling. Dokumentasjonen fungerer som læreprosesser som skaper tiltro til vår virksomhet. Dokumentasjonene blir pedagogiske, og på mange måter vår identitet og vår offentlige stemme.

Vi ser pedagogisk dokumentasjon og prosjektarbeid i sammenheng med medvirkning. Vår forskningsform er å være tett på barna (aksjonsforskning), og vi forsker på barnas interesser, relasjoner og mikroopdagelser. Vi er særlig opptatt av å se etter interesser og handlinger hos barna som ellers kan bli oversett. Pedagogisk dokumentasjon er et verktøy hvor vi går sammen med barna og finner en god demokratisk arbeidsmåte, som viser at vi forstår verden på ulike måter og den er en synliggjøring av hva vi faktisk lytter til. I etterkant viser våre pedagogiske dokumentasjoner hvordan vi har arbeidet med fagområdene i rammeplanen.

Ulike måter å bruke skygge på opp gjennom tiden. Eksempel på hvordan pedagogisk dokumentasjon kan bidra til inspirasjon og utvikling i prosjekt.

8.0 Lek og barnekultur

Rammeplan for barnehagen er krystallklar på at: Leken skal ha en fremtredende plass i barnas liv i barnehagen. Leken er et allment menneskelig fenomen der barn har høy kompetanse og engasjement.

Vi bevarer barnas behov for lek ved at lekens egenverdi anerkjennes og gjennomsyrrer det aller meste i barnehagen. I alle våre handlinger prioriterer vi å gi gode vilkår for lek, relasjoner, barnas egen kultur, fellesskapet og at barnet opplever å være betydningsfullt subjekt. Leken er grunnmuren i vår barnehage, og dens arena for utvikling og læring forankres i våre prosjektrelaterede arbeidsmåter. Vi gir tid til mange typer lek, vi gir mye av oss selv slik at barna opplever ekte glede, varme, humor, spenning og engasjement i hverdagsleken. Barna får tid til å leke og utforske det som er interessant for dem. Det viktigste er at barna får tid til å leke, og den kompetansen fremmer inkludering av barn, det å være en del av fellesskapet. Barn trenger lekekompetanse for å selv kunne ta initiativ for å starte, vedlikeholde og videreføre leken i et relasjonelt miljø hvor det blant annet forhandles om roller. Malaguzzi hevdet at det var umulig å skille lek og læring. Vi støtter det synet, men ønsker å tilføre at poenget er ikke at all lek skal gi læring. Vi verdsetter leken for det den er. Spør vi barn om hvorfor de leker, så svarer de fleste at de gjør det fordi det er gøy, morsomt og fordi.

Vi anerkjenner barn som individer med juridiske, borgerlige og sosiale rettigheter. Barn er bærere, medskapere og medvirkere til å skape sin egen kultur. Barna er aktive deltakere, som igjen virker til dannelsen av egen identitet. Vi respekterer denne dannelsen og gir barna rett til å realisere og videreutvikle sin iboende kraft. Vi har erfart at den enorme rikdommen som finnes i leken, selve hjertet i den gode barndommen, er verdifull. Det betyr at det hviler et stort ansvar på ansatte, om å tilfredsstille barnets interesser og behov for å leke og lære. Det fysiske miljøet ute og inne betyr mye for barnas lek og læring. Rommene skal gjenspeile vårt barnesyn. Våre fysiske rom åpner for forskning og undersøkende virksomhet, utfoldelse av fantasi, lek og estetiske uttrykk. I rommen skal det være fantasistimulerende installasjoner og estetisk dokumentasjon av barnas skapende virksomhet.

Vi gir barna tid – derfor øver vi oss på å ikke stykke opp dagen eller avbryte leken. Kanskje kan leken fortsette i morgen, og da må vi forsøke å tilrettelegge for det. På samme tid er barn veldig tilstede. Spontanitet er viktig i barnehagen fordi hver dag er en reise, og i morgen tenker kanskje barna på noe helt annet enn i dag. Dette er også en viktig årsak til at vi har fleksible planer. Det skal være gøy og de beste til å iscenesette det er barna. Det handler om medvirkning i praksis. Barnekulturen skapes og utvikles i møte med andre barn og voksne. Det relasjonelle samholdet, spenningen og magien når vi utforsker, leker og utvikler oss sammen. I en slik kontekst blir kultur formidlet og ny kultur dannet. Vi jobber med barns samspill og med miljøet. Vi bruker beviste de estetiske fagene i vårt arbeid for å appellere til kulturen og for å inspirere barna. Vi verner om barndommen og barnets behov for å være et lekende barn.

9.0 Hvordan vi jobber med fagområdene:

Rammeplan for barnehagen gir utfyllende informasjon om hvordan vi skal arbeide med fagområdene, <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/fagomrader/>. Av den grunn gis fagområdene kun en kort beskrivelse av hvordan vi jobber med dem. Vi prioriterer å gi en forståelse av våre helhelhetlige arbeidsprosesser med fagområdene, som vi ser i en større sammenheng.

Barn er nysgjerrige av natur og har hele tiden en mengde spørsmål og tanker. Barnehagen skal komme barna i møte i deres trang til å få vite mer, og vi vet at fagområdene sjelden eller aldri opptrer isolert. De er sammenvevde som en kokt spagettiklump. Å arbeide med de syv fagområdene betyr å gi tid til den gode barndommen, slik at barn kan forske og undre seg over det som er interessant for dem. Vår oppgave er å legge til rette for sensomotorisk lek som inspirasjonskilde til videre lek, forskning og læring, sammen med eller alene, og at personalet kan finne de 7 fagområdene i sine pedagogiske dokumentasjoner.

Vårt arbeid handler om å utforme opplevelser og handlinger i hverdagen, som åpner for en kritisk gjennomgang og ny

teoridannelse. Praksis blir da en aktiv del av selve teorien. Den inneholder praksis, genererer praksis og genereres av praksis.

Bittesmåene som representasjon for de ulike fagområdene.
Prosjekt 2020/21

Dialogen vår gjenspeiler på mange måter vårt praktiske arbeid og vår tolkningsteori. Våre refleksjoner og mikrofortellinger kobles sammen med elementer fra det virkelige liv. Vi bidrar altså til å skape nye hverdagsopplevelser og -handlinger, samtidig som vi gjennomfører en kritisk analyse i etterkant som gir ny teoridannelse. På denne måten blir vår praksis en aktiv del av vårt teorigrunnlag, fordi vår teori inneholder praksis som reflekteres og skaper ny praksis og teori. Dialogen evner å endre relasjoner, og dermed i en viss betydning identiteten til de berørte. Det er et mål for ansatte å bevege seg over i handlingsrommet hvor både barn og ansatte kan lykkes med læringens utfordringer i en mangfoldig og noen ganger motstridende kontekst.

Vi sikrer målene i fagområdene ved ulike aktiviteter, opplevelser, interesser, spor og prosjekter som barna er opptatt av. Som oftest viser våre pedagogiske dokumentasjon at alle de 7 fagområdene er representert i hvert prosjekt. Vår arbeidsmåte inkluderer alle fagområdene i alt vi gjør, og gjennom våre refleksjoner og dokumentasjoner viser vi hvordan alt er vevd sammen med lek som metode. Vi vil at vårt arbeid skal støtte barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær, og vi gir dem utfordringer med utgangspunkt i deres egne interesser, kunnskaper og ferdigheter.

Vi jobber for en bærekraftig utvikling ved i økende grad å tilby naturmaterialer i barns skapende lek. I dette ligger det en sterk tanke om å legge til rette for en fremtidig bærekraftig utvikling. Et mål for pedagogene å bevege seg over i et handlingsrom hvor både barn og ansatte kan lykkes med læringens utfordringer i en mangfoldig og noen ganger motstridende kontekst.

Dialogen blir en definisjon av forbindelser og kan betraktes som en gjensidig avhengighet mellom de involverte. Vi sikrer progresjon i vårt arbeid ved at vi legger til rette for at alle får et godt mangfold av varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter som bygger på barnas interesser, ferdigheter og egenskaper. Vi vektlegger også materialets progresjon og verktøyene som gis til barna. Vår digitale praksis er et av mange verktøy som skal styrke barnas lek, kreativitet og læring.

Fagområdene opptreer altså ikke isolert, og det er ikke mulig å skille hva som er hva, fordi det henger sammen. Vår oppgave er å drive det pedagogiske arbeidet på en måte som gjør at det barn allerede synes er interessant og spennende skal få større plass i vårt daglige virke. I etterkant dokumenterer vi hvordan vi har jobbet med fagområdene. Vi ønsker ikke å forhåndsdefinere hvilke fagområder og mål vi skal jobbe med, fordi det bidrar til et lukket tankesett. Vi er mer kunstneriske i vår tilnærming, vi praktiserer vårt barne- og læringssyn, slik at vi imøtekommer barna. Hos oss blir barna gitt mulighet til å være demokratiske mennesker i sin livsdannelse med grunnleggende verdier som omsorg, respekt, ansvar og medvirkning. Dette ses for øvrig på som en grunnleggende forutsetning for en høyere form for samfunnsborgerskap, et høyere nivå av sosialisering og relasjoner mellom mennesker. Vi mener at fremtiden optimaliseres dersom menneskene evner å snakke mer, leve mer og føle mer gjennom en gjensidig avhengighet og dialog. På den måten kan samfunnets kontraster, ulikheter og forskjellige perspektiver ønskes velkommen.

10.0 Kompetanseplan for personalet i Sande 2023-27

Mål: Alle ansatte skal være med å videreutvikle og –vedlikeholde vår organisasjonskultur, som skal ha kraft til å vitalisere interne og eksterne forventninger og være et insentiv i realiseringen av øke forståelsen for prosjektarbeid som metode for å innfri rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Vårt mål er at denne metoden skal anerkjennes lokal før den blir en del av barnehagelærerutdanningen i Norge.

Det er ikke alle som kan jobbe i barnehage, det krever ansatte med energi, entusiasme og som viser ekte glede i samvær med barn. Voksne som evner å se og lytte til det barna vil fortelle. Voksne som støtter dem i utforskertrangen ved å være en god autoritativ medspiller. Vi vil være en lærende organisasjon som er i stadig utvikling, med ansatte som tar ansvar og viser fleksibilitet. Vi reflekterer og evaluerer vår praksis systematisk. Dette arbeidet skal gi både ansatte og barn bedre livskvalitet og fremme god helse. Vi bygger våre holdninger og verdier på å være rause og modige medmennesker som mestrer jobben.

Sande barnehage er en universitetsbarnehage. Det betyr at vi er en del av lærerutdanningen og vi vil bruke den posisjonen til å skape begeistring og FoU arbeid for å styrke prosjektarbeid som metode i barnehagene.

KOMPETANSEPLAN

År	Hva?	Hvordan?	Hvorfor?
2023/24	Elefantteateret	Delta på kurs. Teater opplevelser for barna.	Ein del av vår estetiske profil.
2023 - 2027	Prosjektarbeid som metode og rammeplanen.	Samarbeid med universitetet i Beograd og Universitetet i Stavanger. Egne samlinger for BUA gruppen, internt med fagutvikler.	Styrke kvaliteten på det pedagogiske arbeidet og faget. Styrke overgangen mellom utdanningen og profesjonen.
2024 - 2030	Deling av kompetanse rundt studenter og deres progresjon i yrket.	Samarbeid mellom praksisfeltet og barnehagelærer utdanningen	Styrke kvaliteten og forståelsen av profesjonen som helhet.
2025 – 2027	Overgangen barnehage - skule/SFO. Pilot rundt teorien om grenseobjekt	Samarbeid med en skole/SFO i kommunen.	Teste ut teorien rundt grenseobjekt og hvordan den best kan bidra i barnet sin overgang.
2025 - 2028	Barns psykososiale utvikling. En helhetstenkning rundt barnet. Samarbeid med Audun Myskja og UIS.	Samarbeid mellom praksisfeltet og forskningsfeltet rundt barns hjerne i forhold til utvikling. (Biljana C. Fredriksen og Cecilie Evertsen)	Barn blir stadig yngre når de kommer til barnehagen. Hvordan er barnehage organisert og kva gjør det med barnet sin utvikling.
2026 - 2030	Ledelse, inkludering og livsmestring.	Samarbeid mellom praksisfeltet og forskningsfeltet rundt barns hjerne i forhold til utvikling. (Carl Cato Wadel, Pål Roland, Marco Elsafadi)	Styrke vårt demokratiske samfunnet. Et samfunn med varme og trygge pedagogiske klima.
2026 - 2030	Bærekraft og de ulike betydningene.	For omfanget av ordet bærekraft samt gå dypere i betydningen av dette trend ordet.	Få en dypere forståelse.

Vedlegg: Dikt av Loris Malaguzzi, Til norsk ved K. Carlsen og

J.-E. Sørenstuen

Tvert i mot, det er hundre som finns!

Et barn er laget av hundre.

Barnet har hundre språk

hundre hender

hundre tanker

hundre måter å tenke på

å leke og snakke på

Hundre alltid hundre

måter å lytte på

å undres på og like på

hundre lyster til å forundre seg og like

hundre lyster til å synge og forstå

hundre verdener å oppdage

hundre verdener å finne opp

hundre verdener

å drømme fram

Et barn har hundre språk
(og hundre hundre hundre til)
men frarøves nittini.

Skolen og kulturen
skiller hodet fra kroppen.

Vi ber barnet om:

å tenke uten hender

å handle uten hode

å lytte men ikke snakke

å forstå uten gleden ved

å henføres og overraskes
annet enn til påske og jul.

Man ber dem om:

å bare oppdage

den verden som allerede finns

og av alle hundre

frarøver man dem de nittini andre.

Man sier til dem:

at leken og arbeidet

virkeligheten og fantasien

vitenskapen og fantasteriet

himmelen og jorden

fornuften og drømmene

er hverandres motsetninger.

Vi sier til dem:

at det ikke finnes hundre.

Men barnet sier:

Tvert imot, det er jo hundre som finns!

Kilder:

Austring, Benny D, Sørensen, Merete (2006). Æstetik og læring. Sosialpædagogisk bibliotek, Hans Reitzels forlag.

Biesta, G. (2015). Democracy in the kindergarten. Helping young children to be at home in the world.

Jansen, K.E, Kaurel, J, Pålerud, T. (red.) Demokratiske praksiser i barnehagen. Fagbokforlaget.

Fredriksen, B.C. (2019). Før sanden renner ut. Universitetsforlaget.

Spodek, B, Saracho, O. (2006). Handbook of research on the education of young children. Lawrens Erlbaum, Mahwah,N.J.

[NOU 2014: 7 - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

<https://www.uis.no/nb/forskning/baerekraftig-omsorg#fagfilm2>

Rammeplanen.

[Bærekraftig utvikling \(udir.no\)](https://www.udir.no)

21 century skills

[21st Century Skills \(linkedin.com\)](https://www.linkedin.com)

[Twenty-first-century skills | Download Scientific Diagram \(researchgate.net\)](https://www.researchgate.net)

Forfattere av planen.

Virksomhetsleder, Tom Ove Eskeland

Fagutvikler, Yvonne Hoff Standal